

A VAURUANA BUK URE RA UMANA KING

Akasia i mat

¹ Ma ba Akab i ga tar mat, Moab i ga tut na varpiam ure Israel. ² Ma Akasia i ga bura ba kan ra mata na kalangar ta kana bagialar arama liu ta ra kubana aro Samaria, ma i ga mait; ma i ga tulue ta umana tultul, ma i ga biti ta diat: Avat a vana ma avat a matoto tai Baal-Sebub ra god kai Ekron ba ina langalanga mulai kan go ra minait. ³ Ma ra angelo kai ra Luluai i ga biti tai Elia ra te Tisbe: Una tut, ma una barat ra umana tultul kai ra king Samaria, ma una biti ta diat: Dave, pa ta God i ki Israel pi ava vana pi avat a matoto tai Baal-Sebub ra god kai Ekron? ⁴ Ra tinata kai ra Luluai i dari: Pa una tut mulai kan kaum vava nina u ki tana, a dovotina una mat. Ma damana Elia i ga vana.

⁵ Ma ra umana tultul dia ga lilikun pire ra king, ma i ga biti ta diat: Ta ra ava vang ava lilikun? ⁶ Ma dia ga biti tana: Tika na tutana i barat avet, ma i biti ta vevet: Avat a vana, avat a lilikun tadav ra king nina i tulue avat, ma avat a biti tana: Ra Luluai i biti dari: Dave, pa ta God vang i ki Israel ba u vartuluai upi da matoto tai Baal-Sebub ra god kai Ekron? Damana pa una tut kan kaum vava nina u va tana, a dovotina una mat. ⁷ Ma i ga biti ta diat: A mangana tutana ava nam nina i barat avat, ma i varvai dari? ⁸ Ma dia ga biti tana: I mong ma ra mal ivivuna, ma i vi pit ma ra pal

a vavaguai ta ra livuana. Ma i ga biti: Elia iat, ra tutana Tisbe.

⁹ Ma ra king i ga tulue tika na luluai ma kana ilima na vinun na tutana upi ia. Elia i ga ki ta ra ul a buana, ma ra luluai i ga vana tadav ia, ma i ga biti tana: Ea, u ra tutana kai God, ra king i biti ba una vana ur. ¹⁰ Ma Elia i ga biti tai ra luluai: Ona iau a tutana kai God, boina ba ra iap na vana ba marama ra bakut ma na vaimur avat ma kaum ilima na vinun na tutana. Ma ra iap i ga vana ba marama ra bakut, ma i ga vaimur diat ma kana ilima na vinun na tutana. ¹¹ Ma ra king i ga tulue mule ta enana luluai ma kana ilima na vinun na tutana. Ma i ga tata ma i ga biti tana: Ea, u ra tutana kai God, ra king i tar biti ba una vana ur lulut. ¹² Ma Elia i ga biti ta diat: Ona iau a tutana kai God, boina ba ra iap na vana ba marama ra bakut ma na vaimur avat ma kaum ilima na vinun na tutana. Ma ra iap kai God i ga vana ba marama ra bakut, ma i ga vaimur diat ma kana ilima na vinun na tutana. ¹³ Ma ra vautuluna pakana i ga tulue ta ra tika na luluai ma kana ilima na vinun na tutana. Ma ra vautuluna luluai i ga pot, ma i ga bura timtibum ta ra luaina mata i Elia, ma i ga kail tadav ia, ma i ga biti: Ea, u ra tutana kai God, iau lul u ba kaugu nilaun ma ra nilaun kai go kaum ilima na vinun na tultul diat a ngatngat ta ra luaina matam. ¹⁴ A iap marama ra bakut i tar vana ba, ma i tar vaimur nam ra ura luluai ma kadir ililima na vinun na tutana nina dia tar pot lua ta vevet; boina ba kaugu nilaun na ngatngat ta ra luaina matam. ¹⁵ Ma ra angelo kai ra Luluai i ga biti tai Elia: Una vana ur varurung me, koko una burutue. Ma i ga tut, ma dir ga

varagur me tadav ra king. ¹⁶ Ma i ga biti tana: A Luluai i biti dari: Tago u tar tulue ta umana tultul upi diat a matoto tai Baal-Sebub ra god kai Ekron, (dave pa ta God i ki Israel vang upi da matoto ure kana tinata?) damana pa una tut mulai kan kaum vava nina u va tana, a dovotina una mat.

¹⁷ Ma i ga mat da ra tinata kai ra Luluai nina Elia i ga tatike. Ma Ioram turana i ga kia vue ta ra kini na king tago pa ta natuna. I ga tur pa ia pi na king ta ra vauruana kilala kai Ioram natu i Ieosapat ra king Iuda. ¹⁸ Ma ra umana enana magit nina Akasia i ga pait ia, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Israel?

2

God i kap vue Elia urama ra bala na bakut

¹ Ma ba i ga ot ra bung nina ba God na kap vue Elia urama ra bala na bakut ta ra kalivuvur, Elia dir ga varagur ma Elisa maro Gilgal. ² Ma Elia i ga biti tai Elisa: Una ngo pit ati, iau lul u, tago ra Luluai i ga tulue iau uro iat Betel. Ma Elisa i ga biti: Da ra Luluai i laun, ma da u iat u laun, pa ina vana kan u. Ma dir ga vana uro Betel. ³ Ma diat ta ra kikil na propet aro Betel dia ga pot tadav Elisa, ma dia ga biti tana: Pa u nunure laka ba ra Luluai na tak vue kaum luluai ta go ra bung? Ma i ga biti: Iau nunure, avat a ki mut uka. ⁴ Ma Elia i ga biti tana: Elisa, iau lul u ba una ngo pit ati, tago ra Luluai i ga tulue iau uro iat Ieriko. Ma i ga biti: Da ra Luluai i laun, ma da u iat u laun, pa ina vana kan u. Ma dir ga vanavana uro Ieriko.

⁵ Ma diat ta ra kikil na propet aro Ieriko dia ga pot tadav Elisa, ma dia ga biti tana: Pa u nunure laka ba ra Luluai na tak vue kaum luluai ta go ra bung? Ma i ga biti: Iau nunure, avat a ki mut uka.

⁶ Ma Elia i ga biti tana: Una ngo pit ati, iau lul u, tago ra Luluai i ga tulue iau uro iat Iordan. Ma i ga biti: Da ra Luluai i laun, ma da u iat u laun, pa ina vana kan u. Ma dir ga vanavana ka boko.

⁷ Ma ra ilima na vinun na tutana ta nam ra kikil na propet dia ga vana ma dia ga tur aro vailik a ik kan dir; ma dir iat dir ga tur ta ra papar a Iordan.

⁸ Ma Elia i ga ele vue kana olovoi, ma i ga pin ia, ma i ga kita varbaiane ra tava me, ma dir ga bolo ta ra pia i ge. ⁹ Ma ba dir ga tar bolo, Elia i ga biti tai Elisa: Ba pa da tak vakari vue boko iau kan u, una lul upi nam ba ina pait ia ure u. Ma Elisa i ga biti: Iau lul u ba ina vaura kakalai ta ra dekdekim.

¹⁰ Ma i ga biti: U tar lul ra mamat na magit; ia kaka, gala una bobo iau ba di tak vakari vue iau kan u, na damana; gala pata, pa na damana. ¹¹ Ba dir ga vanavana ma dir ga pirpir, tika na kiki na vinavana i birao ma ra umana os dia birao i ga varbaiane dir, ma Elia i ga tutua urama ra bala na bakut ta ra kalivuvur. ¹² Ma Elisa i ga bobo, ma i ga oraoro: Tamagu, tamagu, a kiki na vinavana kai Israel ma diat dia kure ra umana os tana! Ma pa i ga gire mule; ma i ga tak pa kana umana mal, ma i ga rada varbaiane diat.

Elisa i kia vue Elia

¹³ I ga tak pa ra olovoi kai Elia nina i ga bura kan ia, ma i ga lilikun ma i ga tur ta ra papar a Iordan. ¹⁴ Ma i ga kita ra tava ma ra olovoi nina i ga bura kan Elia, ma i ga biti: Akave ra Luluai ra

God kai Elia? Ma ba i ga tar kita ra tava, ra tava i ga vana varbaiai, ma Elisa i ga bolo. ¹⁵ Ma ba diat ta ra kikil na propet maro Ieriko dia ga gire maro vailik a ik, dia ga biti: Ra dekdek i Elia i ki taun Elisa. Ma dia ga vana upi diat a barat ia, ma dia ga bura timtibum ta ra luaina matana. ¹⁶ Ma dia ga biti tana: A ilima na vinun na dekdek na tutana dia ki pire vevet; boina ba diat a vana, ma diat a tikan upi kaum luluai; kan bar ra Tulungea i ra Luluai i tar puak ia urama, ma i tar vue vaba ia taun tika na luana, ba tai ta male. Ma i ga biti: Koko da tulue diat. ¹⁷ Ma dia ga vovo pa ia tuk i ga vavirvir, ma i ga biti: Io, avat a tulue diat. Ma dia ga tulue ra ilima na vinun na tutana, ma dia ga tikatikan pa ra utul a bung, ma pa dia ga tikan tadav ia. ¹⁸ Ma dia ga lilikun pirana ba i ga ki boko aro Ieriko; ma i ga biti ta diat: Pa iau ga ve laka avat ba koko avat a vana?

¹⁹ Ma ra tarai ta ra pia na pal dia ga biti tai Elisa: Gire, ra pakana di ga page go ra pia na pal tana i boina, da kaugu luluai i nunure; ia kaka ra tava i kaina, ma ra pia pa i vuai bulu. ²⁰ Ma i ga biti: Avat a kap ta kalamana la piragu, ma avat a vung ta solt tana. Ma dia ga kap ia pirana. ²¹ Ma i ga irop, ma i ga vana tar ta ra mata na tava, ma i ga vue imire ra solt tana, ma i ga biti: A Luluai i biti dari: Iau tar vaboina go ra tava; pa ta minat mulai na vana rikai tana, ma ra vuai ra pia pa na molo mulai. ²² Ma ra tava i ga ti boina tuk gori da ra tinata kai Elisa.

²³ Ma i ga vana papa abara pi uro Betel; ma ba i ga tutua vanavana ta ra nga, ta umana nat na bul dia ga irop kan ra pia na pal, ma dia ga vaula, ma

dia ga biti: Peaka, una tutua; peaka, una tutua. ²⁴ Ma i ga lingan uro namur, ma i ga gire diat, ma i ga tata vakaina diat ta ra iang i ra Luluai. Ma a ura bear,* a ura tana, dir ga rada maro ra pui, ma dir ga karat kadakadal ra ivat na vinun ma a urua ta ra umana bul. ²⁵ Ma i ga vana papa kan nam ra pakana urama ra luana Karmel, ma papa mamabara i ga vana mulai uro Samaria.

3

Ioram i ki na king Israel

¹ Ma Ioram natu i Akab i ga tur pa ia pi na king ure Israel aro Samaria ta ra kilala a vinun ma lavutul ta ra kini na king kai Ieosapat ra king Iuda, ma i ga ki na king a vinun ma a ura kilala. ² Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai; ia kaka pa i ga da tamana ma tinana; tago i ga vung vue ra vat na biut ure Baal nina tamana i ga pait ia. ³ Ia kaka i ga la ta ra umana kaina mangamangana kai Ieroboam natu i Nebat, nina i ga varirap Israel tana, pa i ga vana kan diat.

Elisa i biti ba diat a uvia pa ra tarai Moab

⁴ Ma Mesa ra king Moab i ga vatur vake mangoro na sip; ma i ga totokom pire ra king Israel ma ra ivuna tai tika na mar na arip na marmar na nat na sip, ma tika na mar na arip na marmar na sip, a umana tomotoina. ⁵ Ma ba Akab i ga mat, ra king Moab i ga tut na varpiam ure ra king Israel. ⁶ Ma ra king Ioram i ga irop maro Samaria ta nam ra e, ma i ga oro varurue ra tarai Israel par.

* **2:24:** A bear, tika na mangana king, a tena varkarat, ma i ngala ra dekdekina.

⁷ Ma i ga vartuluai uro pire Ieosapat ra king Iuda, ma i biti: Ra king Moab i ga tut na varpam ure iau; dave, una maravut iau vang pi dor a varubu ma Moab? Ma i ga biti: Ina vana; dor varogop uka, kaugu tarai dia da kaum tarai, ma kaugu umana os dia da kaum umana os. ⁸ Ma i ga biti: Nuve ra nga dat a mur ia? Ma i ga biti: Da mur ra nga i vana ta ra bil Edom.

⁹ Ma ra king Israel, ma ra king Iuda, ma ra king Edom dital ga vana liliai da ra lavurua na bung; ma pa ta tava ure ra tarai na vinarubu ma ra umana vavaguai nina dia ga agure diat. ¹⁰ Ma ra king Israel i ga biti: Ui! Ra Luluai i ga ting varurue go ra utul a king pi dital a virua ta ra lima i Moab. ¹¹ Ma Ieosapat i ga biti: Dave, pa ta propet kai ra Luluai ati, upi dat a matoto tai ra Luluai pirana? Ma tika na tultul kai ra king Israel i ga biti: Elisa natu i Sapat akari maravai, nina i ga tultul pire Elia. ¹² Ma Ieosapat i ga biti: Ra tinata kai ra Luluai i ki pirana. Ma ra king Israel ma Ieosapat ma ra king Edom dital ga vana ur tadav ia. ¹³ Ma Elisa i ga biti tai ra king Israel: Dor a dave ma u? Una vana tadav ra umana propet kai tamam ma ra umana propet kai tinam. Ma ra king Israel i ga biti tana: Pata, tago ra Luluai i ga ting guve pa go ra utul a king upi na nur tar dital ta ra lima i Moab. ¹⁴ Ma Elisa i ga biti: Da ra Luluai kai ra lavur kor nina iau torom tana i laun, gala pa iau ru Ieosapat ra king Iuda, gala pa ina lingan up u, ma gala pa ina gire u. ¹⁵ la kaka una ben pa ta tena ubuubu pagol uti piragu. Ma ba ra tena ubuubu pagol i ga ubu ra pagol, ra lima i ra Luluai i ga ki taun Elisa. ¹⁶ Ma i ga biti:

Ra Luluai i biti dari: Ina vaki ta umana pakana lum ta go ra male. ¹⁷ Tago ra Luluai i biti dari: A vuvu pa na pot, ma pa avat a gire ra bata, ia kaka a tava na alir ta ra male; ma avat a momo ma kavava umana vavaguai bula. ¹⁸ Ma go ra magit pa i mamat ta ra mata i ra Luluai; na nur tar bula ra tarai Moab ta ra lima i vavat. ¹⁹ Avat a uvua pa kadia lavur pia na pal nina di ga liplip bat diat, ma kadia lavur pia na pal nina dia manga boina, ma avat a bual ra umana bo na davai, ma avat a punang ra umana kivu, ma avat a vakaina ra umana pia na uma ma ra vat. ²⁰ Ma ta ra malana, ta ra pakana bung ure ra tinabar, ea, a tava i ga alir maro Edom, ma i ga ngala ra tava ta nam ra gunan.

²¹ Ma ba ra tarai Moab dia ga valongore ba ra utul a king dital ga tut ure diat, diat par nina i ga tale diat ra vinarubu dia ga pot varurung ma dia ga tur na vaninara ta kadia langun. ²² Ma dia ga tavangun ta ra malana ikilik, ma dia ga gire ra keake i raro ta ra tava, ma ra tarai Moab dia ga gire ra tava i meme da ra gap; ²³ ma dia ga biti: A gap go; ra utul a king dital tar virua, ma ra tarai dia tar ubu vargiliane diat; io, Moab, a tabarikik akono.

²⁴ Ma ba dia ga tadav ra pakana ra tarai Israel dia ga ngo pit tana, ra tarai Israel dia ga tut, ma dia ga ubu ra tarai Moab, ma dia ga vilau kan diat; ma dia ga vana oai vanavana, ma dia ga ubu vanavana ra tarai Moab. ²⁵ Dia ga nila vue ra umana pia na pal; ma tikatika na tutana i ga vue ra vat ta kadia pia na umauma, tuk i ga vatvat parika; ma dia ga punang ra umana kivu, ma dia

ga bual ra umana bo na davai; ma ra umana vat ika dia ga ki ta ra pia na pal Kir-Kareset, tago ra umana tena vavaian dia ga tur kikil ia ma dia ga uvia pa ia. ²⁶ Ma ba ra king Moab i ga gire ba di uvia pa. ia, i ga ben pa lavurua na mar na tutana nina dia varubu ma ra pakat ma i ga ongor upi na vana tadav ra king Edom; ma pa i ga pait valar pa ia. ²⁷ Ma i ga tak pa ra luaina natuna, a bul tutana nina ba pi na kia vue ta ra kini na king boko, ma i ga vartabar me da ra tinabar di tuntun tar ia ta ra ul a liplip. Ma ra ngala na kankan i ga tadav ra tarai Israel, ma dia ga nur vue ma dia ga lilikun ta kadia gunan iat.

4

A dangi kai ra ua na vavina

¹ Ra taulai kai tikai ta ra kikil na propet i ga kail tadav Elisa, ma i ga biti: Kaugu taulai nina ba kaum tultul i tar mat, ma u nunure ba kaum tultul i ga ru ra Luluai; ma ra tena piapie mani i pot upi na kap pa ra ura natugu upi dir a vilavilau pirana. ² Ma Elisa i ga biti tana: Ava laka ina pait ia ure u? Una ve iau; ava bar i ki ta ra kubam? Ma ra vavina i ga biti: Pa ta magit i ki na pal, ia kaka ta ik a dangi ta ra la. ³ Ma i ga biti: Una vana, ma una lul mangoro na la na tava nina dia pobono tai ra umana talaim. ⁴ Una ruk ra kubam, amutal ma ra ura natum, ma una banu ra banbanu, ma una lolonge ra dangi ta nam ra umana la; ma ba dia buka una vung vaire diat. ⁵ Ma ra vavina i ga vana kan ia, ma dital ma ra ura natuna dital ga ruk na pal, ma i ga banu ra banbanu; dir ga kap ra umana la pirana, ma i ga lolonge ra dangi ta

diat. ⁶ Ma ba ra umana la dia ga buka, i ga biti tai natuna: Ta la mulai uti. Ma i ga biti tana: Pa ta la mulai. Ma ra dangi i ga par. ⁷ Ma ra vavina i ga pot ma i ga ve ra tutana kai God ure. Ma i ga biti: Una vana, ma una ivure ra dangi, ma una bali kaum nilala, ma amutal ma ra ura natum amutal a laun ta nam i ki valili.

Elisa dir ma ra vavina maro Sunem

⁸ Tika na bung ba Elisa i ga vana uro Sunem, tika na uviana na vavina i ga vo pa ia pi na en ra gem. Ma vatikai ba Elisa i ga bolo ta nam ra nga i ga ngo papa ie pi na ian. ⁹ Ma ra vavina i ga biti tai kana tutana: Iau gire ba go a tutana kai God nina i bolo vatikai ati; ¹⁰ boina ba dor a vaninare tika na nat na bagialar ure, ma dor a vung kana tika na vava tana, ma tika na vatar, ma tika na kiki, ma tika na turtur na birao, upi na ngo pit tana ba i ngo ati. ¹¹ Ma tika na bung ba i pot abara, i ga ruk ta ra bagialar ma i ga va tana. ¹² Ma i ga biti tai Gekasi kana tultul: Una oro pa ra vavina Sunem uti. Ma ba i ga tar oro pa ia i ga tur ta ra luaina matana. ¹³ Ma i ga biti tai kana tultul: Una biti ta go ra vavina, U tar manga balaure amir, ava da pait ia ure u? Dave, ina tata vang ure u pire ra king, ba pire ra luluai na vinarubu? Ma ra vavina i ga biti: Iau ki boina ka ati livuan pire kaugu tarai. ¹⁴ Ma Elisa i ga biti: Ma ava bar da pait ia ure? Ma Gekasi i ga biti: A dovotina, pa ta natuna, ma go kana tutana i tar patuana. ¹⁵ Ma i ga biti: Una oro pa ia uti. Ma ba i ga oro pa ia, i ga tur ta ra matakilalat. ¹⁶ Ma Elisa i ga biti: Ta ra e dari, ta ra kilala namur, una vau ta bul tutana. Ma ra vavina i ga biti: Koko, kaugu luluai, u ra

tutana kai God, koko una vavaongo kaum tultul a vavina. ¹⁷ Ma ra vavina i ga lalau, ma i ga kava ra bul tutana ta ra kilala namur, ta ra e nina Elisa i ga ve ure.

¹⁸ Ma tika na bung ba ra bul i ga taiak, i ga vana pire tamana nina dia ga ki varurung ma ra umana tena nidodoko. ¹⁹ Ma i ga biti tai tamana: Ra ulugu, ra ulugu. Ma tamana i ga biti tai kana tultul: Una puak ia pire nana. ²⁰ I ga kap tar ia pire nana, ma i ga ki ta ra malmalikun na kakene tuk tar ta ra keake i ga ki tur, ma namur i ga mat. ²¹ Ma tinana i ga vana tutua ma i ga vadiop ia ta ra vava kai ra tutana kai God, ma i ga irop, ma i ga banu ra banbanu. ²² Ma i ga oro kana tutana ma i ga biti tana: Una tulue tikai ta ra umana tultul uti piragu, ma tika na as, upi ina vilau upi ra tutana kai God, ma ina lilikun mulai. ²³ Ma i ga biti tana: Ta ra ava una vana pirana gori? Vakir a lukara na kalamana gai, ba ra Bung Sabat. Ma i ga biti: I boina ka. ²⁴ Ma i ga vaninare ra as, ma i ga ve kana tultul: Una kure ra as upi na vana lulut; ma koko na vana vovovon gala pa iau ve u. ²⁵ Ma ra vavina i ga vana, ma i ga pot tadav ra tutana kai God ta ra luana Karmel. Ma ba ra tutana kai God i ga gire aro vailik, i ga biti tai Gekasi kana tultul: Gire, ra vavina Sunem nono; ²⁶ una vutvut upi una barat ia, ma una biti tana: Dave, u laun boina? Ma kaum tutana, i laun boina? Ma ra bul, i laun boina? Ma ra vavina i ga biti: I boina ka. ²⁷ Ma ba i ga tadav ra tutana kai God ta ra luana, i ga tabe ra ura pal a kauna. Ma Gekasi i ga vana maravai pi na tulan vue; ma ra tutana kai God i ga biti: Una nur vue, tago i mamat ra tulungeana;

ma ra Luluai i ga ive ra magit tagu, ma pa i ga ve iau tana. ²⁸ Ma ra vavina i ga biti: Dave, iau ga kail laka pire kaugu luluai upi ta bul tutana? Pa iau ga biti laka, Koko una vavaongo iau?

²⁹ Ma Elisa i ga biti tai Gekasi: Una vi pit, ma una kap pa kaugu buka ta ra limam, ma una vana; gala una varkuvo ma ta tutana, koko una tata pa ia, ma ona ta tikai na tata pa u, koko una tata bali ia; ma una vung kaugu buka taun ra mata i ra bul. ³⁰ Ma tina i ra bul i ga biti: Da ra Luluai i laun, ma da u iat u laun, pa ina vana kan u. Ma i ga tut ma dir ga varagur me. ³¹ Gekasi i ga vana lua ta dir, ma i ga vung ra buka taun ra mata i ra bul; ia kaka pa i ga valongore ta magit ma pa i ga vakilang ta nilaun tana. Damana i ga lilikun pire Elisa, ma i ga ve ba ra bul pa i tavangun. ³² Ma ba Elisa i ga pot ta ra pal, i ga gire ba ra bul i ga tar mat, ma di ga vadiop ia ta kana vava. ³³ Damana i ga ruk, ma i ga banu bat dir ma ra bul, ma i ga araring tadav ra Luluai. ³⁴ Ma i ga vana ma i ga va taun ra bul, ma i ga vung ra ngiene taun ra ngie i ra bul, ma ra ura kiau na matana taun ra ura kiau na mata i ra bul, ma ra ura limana taun ra ura lima i ra bul, ma i ga va damana tuk ra pal a paka i ra bul i ga malamalapang a ik. ³⁵ Ma i ga tut, ma i ga vanavana ka ta ra bala na pal; ma i ga lilikun tadav ra bul ma i ga va taun mule; ma ra bul i ga mapiuak lavurua na pakana, ma ra bul i ga pala ra ura kiau na matana. ³⁶ Ma Elisa i ga oro pa Gekasi, ma i ga biti: Una oro pa ra vavina Sunem. Ma i ga oro pa ia. Ma ba i ga ruk pirana, i ga biti: Una puak pa natum. ³⁷ Ma ra vavina i ga bura rururu ta ra ura kauna, ma i ga puak na

natuna ma i ga irop.

*Elisa i pait ta umana magit na padapada varvo
pire ra umana propet*

³⁸ Ma Elisa i ga pot aro Gilgal ta ra e na mulmulum. Diat ta ra kiki na propet dia ga kiki ta ra luaina matana, ma i ga biti tai kana tultul: Una vung ra kabala, ma una vaninare ra nian ure ra umana propet. ³⁹ Ma tikai ta diat i ga vana ra pui upi na ilibe ra igir, ma i ga na tadav tika na vinau ra pui, ma i ga git ra vuaina tana, ma i ga vabuka kana mal me, ma i ga poko gigi ia, ma i ga vung ia ta ra kabala, ma pa di ga nunure ba a mangana ava. ⁴⁰ Ma di ga lolonge upi ra tarai diat a en ia. Ma ba dia iaian ta nam ra nian, dia ga kukula, ma dia ga biti: Ea, u ra tutana kai God, a taring i ki ta ra kabala. Ma pa i ga topa ia ba diat a en ia. ⁴¹ Ma i ga biti: Uti ta plaua. Ma i ga vue tar ia ta ra kabala; ma i ga biti: Da lolonge upi ra tarai diat a ian. Ma pa ta magit i ga kaina ta ra kabala.

⁴² Ma tika na tutana maro Baal-Salisa i ga pot tadav ra tutana kai God ma ra ura vinun na gem di ga pait ia ma ra barli, ma ra kalamana kon ta kana vuvuvung, a luaina vuai e ta kana uma. Ma i ga biti: Da tabar ra tarai me upi diat a ian. ⁴³ Ma kana tultul i ga biti: Dave, ina tul tar laka go upi tika na mar na tarai diat a ian tana? Ma i ga biti: Una tabar ra tarai upi diat a ian; tago ra Luluai i biti dari: Diat a ian tana, ma pa diat a en vapar ia. ⁴⁴ Damana i ga vung ia ta ra luaina mata i diat, ma dia ga ian, ma pa dia ga en vapar ia, da ra tinata kai ra Luluai.

5

Naman i langalanga kan ra vukavuka

¹ Ma Naman, ra luluai na tarai na vinarubu kai ra king Siria, i ga ngala ta ra mata i kana luluai, ma di ga ru ia, tago ra Luluai i ga tul tar ra niuvia pire Siria tana; ia ra rangrang na tutana, ia kaka i ga vukavuka. ² Tika na vavina ik, a vavina Israel, i ga toratorom ta ra taulai kai Naman, ra umana tena ra varpa kai ra tarai Siria dia ga ben vavilavilau pa ia. ³ Ma nam ra vavina i ga biti tai nina i kure: Gala kaugu luluai i ki pire ra propet nina i ki Samaria, gala na boina, tago na langalanga kan kana vukavuka. ⁴ Ma ta tikai i ga vana ma i ga ve kana luluai ba ra vavina ik maro Israel i ga biti damana. ⁵ Ma ra king Siria i ga biti: Una vana, ma iau ina tulue ta buk tadav ra king Israel. Ma Naman i ga vana, ma i ga kap bula ra vinun na talant* na silva, ma laptikai na arip na marmar na pakana mani i goled, ma ra vinun na potar na mal. ⁶ Ma i ga kap ra buk pire ra king Israel, ma i ga dari ra tinata tana: Iau tar tulue Naman kaugu tultul piram upi una valagar pa ia kan kana vukavuka. ⁷ Ma ba ra king Israel i ga luk ra buk, i ga rada kana mal, ma i ga biti: Iau God laka, upi ina vardodoko ma ina varvalaun bula, ba go ra tutana i tulue ra tutana piragu upi ina valagar pa ia kan kana vukavuka? Avat a nuk pa ia, ma avat a gire ba i mainge ba amir a varngangar.

* **5:5:** A talant i da ra mamat i tika na beg na braun rais; ba di valar ra silva ba ra goled me i da ra valavalar na mani.

⁸ Ma ba Elisa ra tutana kai God i ga valongore ba ra king Israel i ga rada kana mal, i ga tulue ra tinata dari pire ra king: Ta ra ava u rada kaum mal? Boina ba na vana piragu, ma na nunure ba ra propet i ki Israel. ⁹ Ma Naman i ga pot ma kana umana os, ma kana umana kiki na vinavana, ma i ga tur ta ra matakilalat i ra kuba i Elisa. ¹⁰ Ma Elisa i ga tulue ra tultul pirana, ma i biti: Una vana, ma una valavurua ma ra gunumu ta ra tava Iordan, ma ra pal a pakam na lagar, ma una gomgom uka. ¹¹ Ma Naman i ga kankan, ma i ga vana, ma i ga biti: Ea, iau ga nuk ia ba a dovotina na irop tadav iau, ma na tur, ma na vatang ra iang i ra Luluai kana God, ma na tulue ra limana tadav ra pakana, ma na valagar pa ra vukavuka. ¹² Dave, Abana ma Parpar, ra ura tava alir Damasko, pa dir boina vang ta ra umana tava alir Israel? Pa i topa ia laka pi ina gumu ta dir, ma ina gomgom? Ma i ga tur tapuku, ma i ga vana na kulot. ¹³ Ma kana umana tultul dia ga tadav ia, ma dia ga biti: Tamagu, gala ra propet i ga ve u ba una pait ta ngala na magit, gala una ga pait ia laka? Pa na ga ti topa ia tuna laka ba una pait ia ba i biti tam, Una gumu ma una gomgom? ¹⁴ Ma i ga vana ur, ma i ga valavurua ma ra gunumu ta ra Iordan, da ra tinata kai ra tutana kai God; ma ra pal a pakana i ga lagar ma i ga gomgom da ra paka i ra nat na bul.

¹⁵ Ma i ga lilikun tadav ra tutana kai God, diat ma kana tarai, ma dia ga tur ta ra luaina matana; ma i ga biti: Ea, go iau nunure ba pa ta God i ki ta ra rakarakan a gunagunan ia kaka akari Israel; damana iau lul u ba una alube pa go kaugu

vartabar. ¹⁶ Ma Elisa i ga biti: Da ra Luluai nina iau torom tana i laun, pa ina tak pa ta magit. Ma i ga vo pa ia, ma pa i ga mainge. ¹⁷ Naman i ga biti: Ona pata, una tabar kaum tultul ma ra pia nina ba na topa ra kinakap ure ra ura as; papa gori kaum tultul pa na tul tar ta tinabar di tuntun tar ia ba ta vartabar tadav ra umana enana god, tadav ra Luluai kaka. ¹⁸ A Luluai na nur vue go ra magit pire kaum tultul; ba kaugu luluai na vana tar ta ra pal i gomgom kai Rimon upi na lotu tana, ma iau puak maravut ia ta ra vinavana, ma iau va timtibum ta ra pal i gomgom kai Rimon, ba iau va timtibum ta ra pal i gomgom kai Rimon ra Luluai na nur vue go ra magit pire kaum tultul. ¹⁹ Ma Elisa i ga biti tana: Una vana ma ra malmal. Io, i ga vana kan ia ka a ik.

²⁰ Ma Gekasi, ra tultul kai Elisa ra tutana kai God, i ga nuk ia: Ea, kaugu luluai i tar mari muka go Naman ra te Siria tago pa i tar vatur vake kana vartabar; da ra Luluai i laun, ina vut mur ia, ma ina kap pa ta na tana. ²¹ Ma Gekasi i ga vut mur Naman, ma ba Naman i ga gire ta tikai i vutvut mur ia, i ga irop kan kana kiki na vinavana pi na barat ia, ma i ga biti: A magit i boina laka? ²² Ma i ga biti: Maia, i boina. Kaugu luluai i ga tulue iau, ma i biti: Go ko a ura barmana ta ra kikil na propet dir ga pot piragu ma rama ra lualuana Epraim, iau lul u ba una tabar dir ma tika na talant na silva, ma ra ura bo na mal. ²³ Ma Naman i ga biti: Boina ba una vatur vake a ura talant. Ma i ga vo pa ia, ma i ga vi ra ura talant na silva ta ra ura popopoi, ma i ga tul tar dir varurung ma ra ura bo na mal pire ra ura tultul, ma dir ga vana

na lua ma diat. ²⁴ Ma ba i ga tadav ra buana, i ga tak pa diat kan ra lima i dir, ma i ga vung ive diat ara na pal, ma i ga pala vue ra ura tutana, ma dir ga vana.

²⁵ Ma ia iat i ga ruk, ma i ga tur ta ra luaina mata i kana luluai. Ma Elisa i ga biti tana: U pot mamave, Gekasi? Ma i ga biti: Kaum tultul pa i ga vana tai ta pakana. ²⁶ Ma i ga biti tana: Dave, a nuknukigu pa i ki vang piram, ba ra tutana i tur tapuku ma i irop kan kana kiki na vinavana pi na barat u? Dave, i topa ia ba una vatur vake ra mani gori, ma ra umana mal, ma ra uma na oliva ma ra uma na vain, ma ra umana sip ma ra umana bulumakau, ma ra umana tultul, a umana tutana ma ra umana vavina? ²⁷ Ra vukavuka kai Naman na monong u vatikai, avat ma ra umana bul mur tam pa na mutu. Ma Gekasi i ga irop kan ra luaina matana a vukavuka i pua da ra kabang.

6

A palariam i al tutua

¹ Ma diat ta ra kikil na propet dia ga biti tai Elisa: Ea, pa ta maup ure dat ta go ra gunan da ki tana ta ra luaina matam. ² Boina ba avet a vana uro Iordan, ma avet par avet a kap ta davai tikatikai mamaro, ma avet a pait ta pal abara nina ba dat a ki tana. Ma i ga biti: Io, avat a vana. ³ Ma tikai ta diat i ga biti: Boina ba una varagur ma kaum umana tultul. Ma i ga biti: Ina vana. ⁴ Ma dia ga vana, ma dia ga pot ta ra Iordan, ma dia ga bual ra umana davai. ⁵ Ma tikai ta diat, ba i bual ta davai, ra palariam ta kana pem i ga bura dudu ta ra tava; ma i ga kukula ma i ga biti: Ui,

kaugu luluai! Di ga lul pa ia ka. ⁶ Ma ra tutana kai God i ga biti: I ga bura ave? Ma i ga tu tar nam ra pakana tana. Ma i ga mut ta ik a davai, ma i ga vue tar ia ta nam ra pakana, ma ra palariam i ga alir tutua. ⁷ Ma i ga biti tana: Una tak pa ia. Ma i ga tulue ra limana, ma i ga tak pa ia.

Elisa diat ma ra tarai Siria

⁸ Ma ra king Siria i ga tut na vinarubu ure Israel; ma dia ga kivung ma kana umana tultul, ma i biti: Da ngo pit akono ta nam ra pakana. ⁹ Ma ra tutana kai God i ga tulue ra tinata pire ra king Israel dari: Una balaure pi koko una bolo nam ra pakana, tago ra tarai Siria diat a vana uro. ¹⁰ Ma ra king Israel i ga vartuluai tadav ra pakana nina ra tutana kai God i ga ve ure ma i ga vaale tana; ma damana i ga langalanga, vakir ta kopono pakana ka, mangoro na pakana iat.

¹¹ Ma ra king Siria i ga purpuruan ure go ra magit; ma i ga vartuluai upi kana umana tultul, ma i ga biti ta diat: Dave, pa avat a ve iau ba to ia ta vavat i tur maravut ra king Israel? ¹² Ma tikai ta diat kana umana tultul i ga biti: Pa ta tikai ta vevet, kaugu luluai ra king; Elisa iat, ra propet aro Israel, i ve ra king Israel ure ra lavur tinata nina u tatike ta kaum pal na vava. ¹³ Ma i ga biti: Avat a vana ma avat a tikan upi ia, upi ina vartuluai ma da kinim ia. Ma di ga ve ba i ki aro Dotan. ¹⁴ Damana i ga tulue ra umana os, ma ra umana kiki na vinavana ure ra vinarubu, ma ra ngala na kor na tarai na vinarubu; ma dia ga pot aro ta ra marum, ma dia ga tur kikil ra pia na pal.

¹⁵ Ma ta ra malana ikilik, ba ra tultul kai ra tutana kai God i ga tut ma i ga irop, i ga gire ra ngala na kor ma ra umana os, ma ra umana kiki na vinavana kikil ra pia na pal. Ma kana tultul i ga biti tana: Ui, kaugu luluai! Dor a dave? ¹⁶ Ma i ga biti: Koko una burut, tago diat dia maravut dor dia peal ta diat kador umana ebar. ¹⁷ Ma Elisa i ga araring, ma i ga biti: Luluai, una vanana pa ia upi na gigira. Ma ra Luluai i ga vanana pa ra barmana, ma i ga bobo; ma ea, ra luana i ga kor ma ra umana os ma ra umana kiki na vinavana a iapuna, ma dia tur kikil Elisa.

¹⁸ Ma ba ra umana ebar dia ga vanavana tadav Elisa, i ga araring tadav ra Luluai, ma i ga biti: Boina ba una vapula go ra tarai. Ma i ga vapula bat ra kiau na mata i diat da ra tinata kai Elisa. ¹⁹ Ma Elisa i ga biti ta diat: Ava tar vana rara, vakir go ra pia na pal ava vana upi ia; avat a mur iau, ma ina ben pa avat tadav nina ra tutana ava tikan upi ia. Ma i ga agure diat uro Samaria. ²⁰ Ma ba dia ga pot aro Samaria, Elisa i ga biti: Luluai, una vanana pa go ra tarai upi diat a gigira. Ma ra Luluai i ga vanana pa diat, ma dia ga gigira; ma ea, dia ga ki livuan Samaria.

²¹ Ma ra king Israel i ga biti tai Elisa, ba i ga gire diat: Dave, tamagu, ina ubu diat? ²² Ma i ga biti: Koko; dave, una doko diat vang nina u tar ben vavilavilau diat ma kaum pakat na vinarubu ma kaum panak? Una tabar diat ma ra gem ma ra tava upi diat a ian ma diat a momo, ma upi diat a lilikun pire kadia luluai. ²³ Ma i ga vaninare ra ngala na nian ure diat; ma ba dia ga tar ian ma dia ga tar momo, i ga pala vue diat, ma dia ga vana

tadav kadia luluai. Ma ra umana loko na tarai na vinarubu kai Siria pa dia ga vana mulai ta ra langun Israel.

Elisa ma ra tinur vartakalat bat Samaria

²⁴ Ma namur ta go, Ben-Adad ra king Siria i ga varurue kana ngala na kor ma i ga vana ma i ga tur vartakalat bat Samaria. ²⁵ Ma ra mulmulum i ga dekdek ta ra pia na pal Samaria; ma dia ga tur vartakalat bat ia tuk tar di ga ivure tika na ulu i ra as ure lavutul na vinun na pakana silva, ma tika na la na keleve ure ra ilima na pakana silva.

²⁶ Ma ba ra king Israel i ga vana ta ra ul a liplip na vat, ma i ga bolo tika na vavina, ra vavina i ga tangi tadav ia, ma i ga biti: Una maravut iau, kaugu luluai ra king. ²⁷ Ma i ga biti: Gala ra Luluai pa na maravut u, ina maravut davatane u? Ma ra vit kan ra tavul a rararama vuia ba ra polo na vain kan ra tung na vain bar? ²⁸ Ma ra king i ga biti tana: U ngarao dave? Ma ra vavina i ga biti: Go la An i ga biti tagu, Da tak pa natum, upi da en ia gori, ma dor a en natugu ningene. ²⁹ Ma amir ga kabalane natugu, ma amir ga en ia; ma ta ra bung namur iau ga biti tana: Una tak pa natum upi dor a en ia; ma i ga tar ive natuna. ³⁰ Ma ba ra king i ga valongore ra tinata kai ra vavina i ga rada kana mal; (i ga vanavana ta ra ul a liplip na vat;) ma ra tarai dia ga gire ba i ga mal ma ra mal na tabun. ³¹ Ma i ga biti: God na pait ra balbali piragu ma ra magit i ngala tana, gala ra ulu i Elisa natu i Sapat na ki boko tana ta go ra bung.

³² Ma Elisa i ga ki ta ra kubana, ma ra umana patuana dia ga ki varurung me; ma ra king i ga tar tulue tika na tutana kan ra luaina matana. Ma

ba ra tultul pa i ti pot boko pirana, i ga biti tai ra umana patuana: Avat a gire ra mangamangana kai go ra natu i ra tena vardodoko, i ga vartuluai upi da kutu vue ra ulugu. Ba ra tultul i pot avat a banu ra banbanu, ma avat a banu vadekdek bat ia; dave, ra katung i ra ura kau i kana luluai pa i murmur ia laka? ³³ Ma ba i ga tatata boko ma diat, ra king i ga pot pirana, ma i ga biti: Ea, go ra kaina i vuna tai ra Luluai; ta ra ava ina ki pa boko ra maramaravut kai ra Luluai?

7

¹ Ma Elisa i ga biti: Avat a valongore ra tinata kai ra Luluai; a Luluai i biti dari: Ningene, ta ra pakana bung dari, da ivure tika na valavalar na bo na plaua ure tika na pakana mani, ma a ura valavalar na barli ure tika na pakana mani, ta ra mataniolo Samaria. ² Ma ra luluai nina i ga tur vor ra king i ga biti tai ra tutana kai God: Gala ra Luluai na papa ra umana mata na kalangar ai ra bala na bakut, da pait go ra magit bar? Ma Elisa i ga biti: Una gire go ma ra ura kiau na matam, ia kaka pa una ian tana.

³ Ma a ivat na tutana, a ivat na vukavuka, dia ga ki maravai ta ra mataniolo, ma dia ga tata vargil, ma dia ga biti: Ta ra ava da kiki ati tuk tar dat a mat? ⁴ Gala da biti: Dat a olo ta ra pia na pal, a mulmulum i ngala abara, ma dat a mat ie; ma gala da kiki ati, dat a mat bula. Boina ba dat a tadav ra tarai na vinarubu Siria; gala diat a valaun pa dat, dat a laun, ma gala diat a doko dat, dat a mat ika. ⁵ Ma ba i ga talvivi dia ga tut upi diat a vana tadav ra pakana ra tarai Siria dia ga ki tana; ma

ba dia ga tadav ra langun ta ra pakana ba ra tarai Siria dia ga ki tana, ea, pa ta tutana abara. ⁶⁻⁷ Tago ra Luluai i ga tar pait ra ngala na urung livuan ta ra tarai na vinarubu Siria, da ra urung na kiki na vinavana ma ra umana os ma ra ngala na kor; ma dia ga biti vargil: Ea, ra king Israel i ga kul ra umana king kai ra tarai Ket, ma ra umana king kai ra tarai Aigipto, upi diat a ubu dat. Damana dia ga tut ma dia ga lop ba i ga talvivi boko, ma dia ga vana kan kadia umana pal na mal, ma kadia umana os, ma kadia umana as; ba ra gunan i ga tur damana, dia ga vana kan ia ma dia ga lop upi diat a laun. ⁸ Ma ba ra umana vukavuka dia ga tadav ra langun na gunan, dia ga ruk tai tika na pal na mal, ma dia ga ian ma dia ga momo, ma dia ga kap vue ra silva ma ra goled ma ta umana mal, ma dia ga ive, ma dia ga lilikun, ma dia ga ruk tai ta enana pal na mal, ma dia ga kap vue ra magit tana, ma dia ga ive.

⁹ Ma namur dia ga biti vargil: Nam da pait ia pa i boina, tago go ra bung ia ra bung na bo na varvai; gala dat a ki vovovon ati tuk na malana, a balbali na tadav dat; io, dat a vana ma dat a ve diat ta ra kuba i ra king. ¹⁰ Ma dia ga pot ta ra mataniolo ai ra pia na pal, ma dia ga oro ra tena varbalaurai tana, ma dia ga ve dari: Ave tar pot ta ra pakana ra tarai Siria dia ga ki tana, ma ea, pa ta tutana abara, ma pa ave valongore ra nilai ta tikai; ave gire ke ra umana os ma ra umana as nina di ga veve diat, ma ra umana pal na mal dia tur damana ka. ¹¹ Ma ra umana tena varbalaurai dia ga oraoro, ma di ga ve diat ta ra kuba i ra king.

¹² Ma ra king i ga tut ta ra marum, ma i ga biti tai

kana umana tultul: Ina vateten avat ure ra magit ra tarai Siria dia ga pait ia ure dat. Dia nunure ba da mulmulum, damana dia tar vana irai kan kadia umana pal na mal ma dia ki ivai ta ra bala na vura, ma dia biti: Ba dia irop kan ra pia na pal, dat a kinim diat ra umana launa, ma dat a olo ta ra pia na pal. ¹³ Ma tikai ta diat kana umana tultul i ga biti: Boina ba da pilak pa ta umana tutana ma ta umana os ta diat dia ki valili, tago diat par ta ra tarai Israel nina dia laun valili diat a ga varogop boko ma diat par ta ra tarai Israel nina dia ga virua; ma dat a tulue diat ma dat a matoto. ¹⁴ Damana dia ga pilak pa a ura tena kiki os, ma ra king i ga tulue dir upi dir a mur ra tarai na vinarubu Siria, ma i ga biti: Amur a vana ma amur a matoto. ¹⁵ Ma dir ga mur diat tuk ta ra Iordan, ma dir ga gire ra umana mal ma ra umana vargal ta ra papar a nga, nina ba ra tarai Siria dia ga vue ta kadia nilop. Ma ra ura tutana dir ga lilikun ma dir ga ve ra king.

¹⁶ Ma ra tarai dia ga irop, ma dia ga ra pa ra tabarikik ta ra gunan kai ra tarai Siria. Ma di ga ivure tika na valavalar na bo na plaua ure tika na pakana mani, ma a ura valavalar na barli ure tika na pakana mani, da ra tinata kai ra Luluai. ¹⁷ Ma ra king i ga tibe nam ra luluai nina i ga tur vor ia ba na kure ra mataniolo; ma ra tarai dia ga rua taun ia ta ra mataniolo, ma i ga mat da ra tutana kai God i ga tatike ba ra king i ga pot pirana. ¹⁸ Tago ba ra tutana kai God i ga tata pire ra king dari, Ningene, ta ra pakana bung dari, ta ra mataniolo Samaria, da ivure a ura valavalar na barli ure tika na pakana mani, ma tika na

valavalar na bo na plaua ure tika na pakana mani, ¹⁹ nam ra luluai i ga bali ra tutana kai God dari: Gala ra Luluai na papa ra umana mata na kalangar ai ra bala na bakut, da pait go ra magit bar? Ma Elisa i ga biti: Ea, una gire go ma ra ura kiau na matam, ia kaka pa una ian tana. ²⁰ I ga ot muka nam pirana; tago ra tarai dia ga rua taun ia ta ra mataniolo, ma i ga mat.

8

Di tul valilikun ra pakana pia nina ba kai ra vavina Sunem

¹ Ma Elisa i ga tar tata pire nam ra vavina nina i ga valaun pa natuna, dari: Una tut, ma una vana, avat ma diat ta ra kubam, ma una ki tai ta pakana nina ba na boina ba una ki tana, tago ra Luluai na tulue boko ra mulmulum, ma na ki taun ra gunagunan ta lavurua na kilala. ² Ma ra vavina i ga tut, ma i ga torom ta ra tinata kai ra tutana kai God; ma dia ga vana ma diat ta ra kubana, ma dia ga ki ta ra langun kai ra tarai Pilistia ure lavurua na kilala. ³ Ma ba i ga par nam ra lavurua na kilala, ra vavina i ga lilikun mulai kan ra langun kai ra tarai Pilistia, ma i ga vana upi na kail tadav ra king upi ra kubana ma kana pia.

⁴ Ma ra king dir ga tatata ma Gekasi ra tultul kai ra tutana kai God, ma i ga biti: Una ve iau ure nam ra umana ngala na magit par nina Elisa i ga pait ia. ⁵ Ma ba i ga veve boko ra king ure ra varvalaun i ga pait ia ure nina i ga mat, ra vavina nina ba di ga valaun pa natuna i ga kail tadav ra king ure ra kubana ma kana pia. Ma Gekasi i ga biti: Kaugu luluai ra king, go nina ra vavina, ma

go iat natuna, nina Elisa i ga valaun pa ia. ⁶ Ma ba ra king i ga tar tir ra vavina ure, ma i ga varvai tana, i ga tibe tikai ta diat kana umana tultul, ma i ga ve ba na tul valilikun tar nam parika nina ba kana, ma ra lavur vuaina ta kana pia, papa nam ra bung i ga vana kan ia ma tuk tar gori.

Kasael i ki na king aro Siria

⁷ Ma Elisa i ga pot aro Damasko, ma Ben-Adad ra king Siria i ga mait; ma di ga ve ba ra tutana kai God i tar pot. ⁸ Ma ra king i ga biti tai Kasael: Una kap ta vartabar, ma una barat ra tutana kai God, ma una matoto tai ra Luluai tana dari: Dave, ina langalanga kan go ra minait?

⁹ Ma Kasael i ga vana upi na barat ia, ma i ga kap pa ra vartabar ta ra lavur bo na magit dia ki Damasko, ma i ga vako diat ta ra ivat na vinun na kamel, ma ba i ga tur ta ra luaina matana, i ga biti: Natum, Ben-Adad ra king Siria, i ga tulue iau pira ma ra tinir dari: Dave. ina langalanga kan go ra minait? ¹⁰ Ma Elisa i ga biti tana: Una vana, ma una biti tana, A dovotina una langalanga; ia kaka ra Luluai i ga tar vaarike piragu ba a dovotina na mat. ¹¹ Ma ra matana i ga okot tana ma i ga bobo, tuk i ga vavirvir; ma ra tutana kai God i ga tangtangi. ¹² Ma Kasael i ga biti: Ta ra ava kaugu luluai i tangi? Ma Elisa i ga biti: Tago iau kapa ure ra kaina nina una pait ia tai ra tarai Israel; una vaimur vue kadia umana dekdek na pia na pal, una doko kadia umana barmana ma ra pakat na vinarubu, una rapue gigi kadia umana bul ikilik, ma una leveng kadia vaden nina dia kap bala. ¹³ Ma Kasael i ga biti: Ma kaum tultul

nina i da ra pap uka a mangana tutana ava upi na pait ra ngala na magit dari? Ma Elisa i ga biti: A Luluai i tar vaarike piragu ba una king ure Siria.

¹⁴ Ma i ga vana kan Elisa, ma i ga tadav kana luluai; ma ra king i ga biti tana: Elisa i ga tatike ra ava piram? Ma i ga biti: I ga ve iau ba una lagar mulai. ¹⁵ Ma ta ra bung namur i ga tak pa ta pakana mal, ma i ga puk ia ma ra tava, ma i ga tuba ra matana me tuk i ga mat; ma Kasael i ga kia vue ta ra kini na king.

Ieoram i ki na king
(2 Tutu 21:1-20)

¹⁶ Ma ba Ioram natu i Akab i ga ki na king ure Israel a ilima na kilala, Ieoram natu i Ieosapat ra king Iuda i ga tur pa ra papalum na king. ¹⁷ I ga utul a vinun ma a ura kilala kana nilaun ba i ga tur pa ia pi na king; ma i ga ki na king arama Ierusalem ure lavutul na kilala. ¹⁸ Ma i ga mur ra mangamangana kai ra umana king Israel, da ra apik na tarai kai Akab; ia iat i ga taule natu i Akab; ma i ga pait nina i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai. ¹⁹ Ma ra Luluai pa i ga mainge ba na nila vue Iuda, tago i ga nuk pa kana tinata na vamading pire David kana tultul, ba na tul tar ta birao ure ra umana natuna pa na mutu.

²⁰ Ta kana e Edom i ga tut na varpam ure Iuda, ma dia ga vatur ta tikai upi na king ure diat. ²¹ Ma Ieoram i ga vana uro Sair, diat ma kana umana kiki na vinavana ure ra vinarubu; ma ba ra tarai Edom dia ga tur kikil bat ia, i ga tut ta ra marum, diat ma ra lavur luluai na kiki na vinavana, ma dia ga ubu diat; ma ra tarai dia ga lop tar ta kadia

umana pal na mal. ²² Damana Edom i ga tut na varpam ure Iuda, ma i ga damana tuk tar gori. Ma Libna i ga tut na varpam bula ta nam ra e.

²³ Ma ra umana enana papalum kai Ieoram, ma ra lavur magit i ga pait ia, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda? ²⁴ Ma di ga vadiop Ieoram varurung ma ra umana tamana, ma di ga punang ia varurung ma ra umana tamana ta ra pia na pal kai David; ma Akasia natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

Akasia i ki na king
(2 Tutu 22:1-6)

²⁵ Ta ra kilala a vinun ma a urua ta ra kini na king kai Ioram natu i Akab ure Israel, Akasia natu i Ieoram ra king Iuda i ga tur pa ia upi na king. ²⁶ Akasia i ga laun vue a ura vinun ma a ura kilala ba i ga tur pa ia upi na king, ma i ga ki na king arama Ierusalem tikai ka ra kilala. Ra iang i tinana Atalia dir tubuna ma Omri ra king Israel. ²⁷ I ga mur ra lavur mangamangana kai ra apik na tarai kai Akab, ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai, da ra apik na tarai kai Akab, tago i ga taule ra vavina ta ra apik na tarai kai Akab.

²⁸ Ma dir ga varagur ma Ioram natu i Akab upi dir a tut na vinarubu ure Kasael ra king Siria abara Ramot-Gilead; ma ra tarai Siria dia ga vakinkin Ioram. ²⁹ Ma Ioram ra king i ga vana uro Iesrel upi na lagar mulai kan ra umana kinkin nina i ga vatur vake tai ra tarai Siria ba dir ga varubu ma Kasael ra king Siria abara Rama. Ma Akasia natu i Ieoram ra king Iuda i ga vana ur

upi na gire Ioram natu i Akab aro Iesrel, tago i ga mait.

9

Di ku Ieu upi na king Israel

¹ Ma Elisa ra propet i ga oro pa tikai ta ra kikil na propet, ma i ga biti tana: Una vi pit ra livuam, ma una kap go ra ik a la na dangi ta ra limam, ma una vana uro Ramot-Gilead. ² Ma ba una pot abara, una tikan tadav Ieu natu i Ieosapat natu i Nimsi, ma una ruk tadav ia, ma una ting pa ia kan ra umana talaina, ma una ben ia upi amur me ta ra bagialar aro iat ta ra bala na pal. ³ Ma una vature ra nat na la na dangi, ma una lolonge taun ra uluna, ma una biti: A Luluai i biti dari: Iau tar ku u upi una king ure Israel. Ma una papa ra banbanu, ma una vana lulut; ma koko una vavabing.

⁴ Ma ra barmana na propet i ga vana uro Ramot-Gilead. ⁵ Ma ba i ga pot, ra umana luluai na vinarubu dia ga ki ta ra kivung; ma i ga biti: Kaugu ta tinata piram, luluai. Ma Ieu i ga biti: Pire to ia ta vevet? Ma i ga biti: Piram iat, luluai. ⁶ Ma i ga tut, ma i ga ruk ta ra bala na pal; ma i ga lolonge ra dangi taun ra uluna, ma i ga biti tana: Ra Luluai ra God kai Israel i biti dari: Iau tar ku u upi una king ure ra tarai kai ra Luluai, ure Israel iat. ⁷ Ma una ubu ra apik na tarai kai Akab kaum luluai, upi ina pait ra varobo ure kaugu umana tultul ra umana propet, ma ure ra umana tultul kai ra Luluai, tai Iesebel. ⁸ Tago ra apik na tarai par kai Akab na panie; ma ina nila vue ra lavur bul tutana par kai Akab, ra umana tutana

na vilavilau, ma ra umana tutana langalanga tai Israel. ⁹ Ma ina vaki ra apik na tarai kai Akab upi na da ra apik na tarai kai Ieroboam natu i Nebat, ma da ra apik na tarai kai Basa natu i Akia. ¹⁰ Ma ra umana pap diat a en Iesebel ta ra langun Iesrel, ma pa ta na na punang ia. Ma i ga papa ra banbanu, ma i ga vilau.

¹¹ Ma Ieu i ga irop tadav ra umana tultul kai kana luluai; ma tikai ta diat i ga biti tana: Dave, ra magit i boina ka? Ava go ra lunga i mainge? Ma i ga biti ta diat: Ava nunure nam ra tutana ma kana mangana tinata. ¹² Ma dia ga biti: U vaongo ko; una vaarike ra dovotina. Ma i ga biti: I tata dari piragu: A Luluai i biti, Iau tar ku u pi una king ure Israel. ¹³ Ma dia ga kap lulut kadia umana olovoi tikatikai, ma dia ga vue tar ia ta ra vavai na kauna ta ra ul a kakao, ma dia ga vu ra tavur, ma dia ga biti: Ieu ia ra king.

Ieu i doko Ioram

¹⁴ Ma Ieu natu i Ieosapat natu i Nimsi i ga varpit ure Ioram. (Ioram i ga tar lualua ta ra tarai na vinarubu Israel ba dia ga tut ure Kasael ra king Siria aro Ramot-Gilead; ¹⁵ ma Ioram ra king i ga lilikun uro Iesrel upi na lagar kan ra umana kinkin nina i ga vatur vake tai ra tarai Siria, ba dir ga varubu ma Kasael ra king Siria.) Ma Ieu i ga biti: Ona i damana ra nuknuk i vavat, koko da nur vue ta tikai upi na irop kan ra pia na pal, upi na varvai ure aro Iesrel. ¹⁶ Ma Ieu i ga vana uro Iesrel ta ra kiki na vinavana; tago Ioram i ga va abara. Ma Akasia ra king Iuda i ga tar vana ur upi na gire Ioram.

¹⁷ Ma ra monamono nina i tur ta ra pal na minakila aro Iesrel i ga gire Ieu ma kana tarai ba dia vanavana, ma i ga biti: Iau gire tika na loko. Ma Ioram i ga biti: Una tulue tika na tena kiki os upi na barat diat, ma upi na tir diat dari: Dave, a malmal? ¹⁸ Ma tika na tena kiki os i ga vana ma i ga barat diat, ma i ga biti: Ra king i biti dari: Dave, a malmal? Ma Ieu i ga biti: Amur dave ma ra malmal? Una vana uro namur tagu. Ma ra monamono i ga varvai dari: Ra tultul i tar pot pire diat, ma pa i lilikun mulai. ¹⁹ Ma i ga tulue ta tikai mulai ta ra os, ma i ga pot pire diat, ma i ga biti: Ra king i biti dari: Dave, a malmal? Ma Ieu i ga biti: Amur dave ma ra malmal? Una vana uro namur tagu. ²⁰ Ma ra monamono i ga varvai dari: I tar pot pire diat, ma pa i lilikun mulai; ma ra vinavana i da ra mangana vinavana kai Ieu natu i Nimsi, tago i karangap kana vinavana. ²¹ Ma Ioram i ga biti: Avat a vaninara. Ma dia ga vaninare kana kiki na vinavana. Ma Ioram ra king Israel ma Akasia ra king Iuda dir ga vana ta kadir kiki na vinavana tikatikai upi diat a barat Ieu, ma dia ga varkuvo me ta ra pakana kai Nabot ra te Iesrel.

²² Ma ba Ioram i ga gire Ieu, i ga biti: Dave, a malmal, Ieu? Ma i ga biti: A mangana malmal ava, ba tinam Iesebel i mur kana lavur bilak na mangamangana ma i peal kana lavur agagar? ²³ Ma Ioram i ga vila likun, ma i ga lop, ma i ga biti tai Akasia: A vavagu go, Akasia. ²⁴ Ma Ieu i ga al kana panak ma ra dekdekina parika, ma i ga go Ioram ta ra tamuruna, ma ra pu i ga vila vurpu ta ra buaina, ma i ga bura ta kana kiki na

vinavana. ²⁵ Ma Ieu i ga biti tai Bidkar kana luluai na vinarubu: Una puak ia, ma una vue ta ra uma kai Nabot ra te Iesrel; tago u nuk pa laka ra bung ba dor ga ki ta kador kiki na vinavana ba dor ga toratorom tai tamana Akab, ma ba ra Luluai i ga vatang go ra mamat na tinata ure? ²⁶ A dovotina nabung iau tar gire ra gapu i Nabot ma ra gapu i ra umana natuna, ra Luluai i biti; ma ina paít ra varobo píram ta go ra pakana pia, ra Luluai i biti. Io, una puak ia ma una vue ta nam ra pakana pia, da ra tinata kai ra Luluai.

*Ieu i doko Akasia
(2 Tutu 22:7-9)*

²⁷ Ma ba Akasia ra king Iuda i ga gire, i ga lop ma i ga mur ra nga uro Bet-Agan. Ma Ieu i ga korot mur ia, ma i ga biti: Avat a doka bula ba i ki boko ta ra kiki na vinavana; ma dia ga ub ia ta ra tututua Gur, nina ba marave Ibleam. Ma i ga lop uro Megido, ma i ga mat ie. ²⁸ Ma kana umana tultul dia ga kap ia ta ra kiki na vinavana urama Ierusalem, ma dia ga vadiop ia ta ra babang varurung ma ra umana tamana ta ra pia na pal kai David.

²⁹ Akasia i ga tur pa ia ta na king ure Iuda ta ra kilala a vinun ma tikai ta ra kini na king kai Ioram natu i Akab.

Iesebel i mat

³⁰ Ma ba Ieu i ga pot aro Iesrel, Iesebel i ga valongore ure; ma i ga kolo ra ura kiau na matana, ma i ga vi mal ra pepe na uluna, ma i ga gigira ur kan ra mata na kalangar. ³¹ Ma ba Ieu i ga olo ta ra mataniolo, i ga oro: Dave, a malmal,

u Simri, nina u tar doko kaum luluai? ³² Ma i ga tadaraka urama ta ra mata na kalangar, ma i ga biti: To ia laka i tur maravut iau? Ma ta urua ba ta utul a tultul dital ga gigira ba upi ia. ³³ Ma i ga biti: Amutal a vue vaba ra vavina. Ma dital ga vue vaba ia, ma ra gapuna i ga toramil tar ta ra papar a pal ma ta ra umana os, ma dia ga rua taun ia. ³⁴ Ma ba Ieu i ga ruk, i ga ian ma i ga momo; ma i ga biti: Avat a mal vue nam ra vavina nina di ga tata vabilak ia, ma avat a punang ia, tago ia ra natu i ra king. ³⁵ Ma ba dia ga vana upi diat a punang ia, dia ga na tadav uka ra lorina, ma ra ura kauna, ma ra ura lapar a limana. ³⁶ Ma ba dia ga lilikun ma dia ga varvai ure, i ga biti: Go ia ra tinata kai ra Luluai nina i ga tatike tai kana tultul Elia ra te Tisbe, ba i ga biti: Ta ra langun Iesrel ra umana pap diat a en ra vio i Iesebel; ³⁷ ma ra minat i Iesebel na da ra puta ta ra uma ta ra langun Iesrel, upi koko ta tikai na biti: Go Iesebel.

10

Ieu i doko diat parika kai Akab

¹ A lavurua na vinun na bul tutana ta ra apik na tarai kai Akab dia ga ki aro Samaria. Ma Ieu i ga tumu ta umana buk, ma i ga tulue diat uro Samaria, tadav ra umana luluai ta ra pia na pal, ma tadav ra umana patuana, ma tadav diat dia ga balaure ra umana bul mur tai Akab, ma i ga biti: ² Ba ava vatur vake go ra buk, (a umana natu i kavava luluai dia ki pire vavat, ma ra umana kiki na vinavana ma ra umana os dia ki, ma ra umana pia na pal di ga liplip bat diat ma ra umana vargal

bula,) ³ avat a pilak pa nina i boina kakit ta ra umana natu i kavava luluai, ma avat a vaki ia ta ra kiki na king kai tamana, ma avat a varubu ure ra apik na tarai kai kavava luluai. ⁴ Ma dia ga burut na kaia, ma dia ga biti: Ea, i ga uvia pa ra ura king, ma dat a tur dave? ⁵ Ma nina i ga kure ra kuba i ra king, ma nina i ga kure ra pia na pal, ma ra umana patuana, ma diat dia ga balaure ra umana natu i ra king, dia ga tulue go ra tinata pire Ieu: Avet kaum umana tultul, ma avet a pait muka nam u kure; pa avet a vatur ta tikai upi na king; una pait nam i boina ta ra luaina matam.

⁶ Ma Ieu i ga tulue ra vauruana buk tadav diat, ma i ga biti: Ona ava tur maravut iau, ma ona avat a torom ta ra nilaigu, avat a kutu vue ra ulu i ra umana natu i kavava luluai, ma avat a kap diat piragu ati Iesrel ta ra pakana bung dari ningene. Ma nam ra lavurua na vinun na natu i ra king dia ga ki ta ra vavai na varbalaurai kai ra umana ngalangala ta ra pia na pal. ⁷ Ma ba ra buk i ga pot tadav diat, dia ga kinim pa ra lavurua na vinun na natu i ra king, ma dia ga doko diat, ma dia ga poe ra ulu i diat ta ra umana rat, ma dia ga tulue diat pirana uro Iesrel.

⁸ Ma tika na tultul i ga vana ma i ga ve dari: Di tar kap ra umana ulu i ra umana natu i ra king. Ma i ga biti: Avat a vung diat ta ra ura vuvungaina ta ra mataniolo ta ra pia na pal, ma diat a ki abara tuk ta ra malana. ⁹ Ma ba i ga malana i ga irop, ma i ga tur ma i ga biti tai ra tarai: Avat a umana tena takodo; ea, iau ga varpit ure kaugu luluai ma iau ga doka; ma to ia laka i ga ubu go diat? ¹⁰ Avat a kapa ba pa ta tinata kai ra Luluai nina i

ga tatike ure ra apik na tarai kai Akab na bura vakuku tar ta ra pia; ra Luluai i tar pait muka nam i ga tatike tai kana tultul Elia. ¹¹ Damana Ieu i ga doko diat par nina dia ga ki valili ta ra apik na tarai kai Akab aro Iesrel, ma i ga doko bula kana umana luluai, ma ra umana talaina, ma kana umana tena tinabar, tuk tar pa ta tikai i laun valili.

¹² Ma i ga tut, ma i ga vana kan diat, ma i ga vana uro Samaria. Ma ba i ga tadav Bet-Eked, ra pakana kai ra umana tena balabalaure sip, ta ra nga, ¹³ Ieu dia ga varkuvo ma ra umana niuru i Akasia ra king Iuda, ma i ga biti: To ia avat? Ma dia ga biti: Avet a umana niuru i Akasia, ma ave vana upi avet a gire ra umana natu i ra king, ma ra umana natu i ra taulai kai ra king. ¹⁴ Ma i ga biti: Avat a kinim vake diat. Ma dia ga kinim vake diat, ma dia ga doko diat ta ra tung aro Bet-Eked, a ivat na vinun ma a ura tutana diat; ma pa i ga nur vue ta tikai ta diat upi na laun.

¹⁵ Ma ba i ga vana papa mabara, dir ga varkuvo ma Ieonadab natu i Rekab tago i ga vana upi na barat ia; ma i ga varvagai pirana ma i ga biti tana: Dave, ra balam i dovot da ra balagu i dovot piram? Ma Ieonadab i ga bali ia: Maia. Ma Ieu i ga biti: Uti ra limam. Ma ba i ga. tulue ra limana pirana, i ga vatur ia ma i ga vakoa ta kana kiki na vinavana. ¹⁶ Ma i ga biti: Dor a vana, ma una gire kaugu niongor ure ra Luluai. Ma i ga kap ia uro Samaria ta kana kiki na vinavana. ¹⁷ Ma ba i ga pot aro Samaria, i ga doko diat parika kai Akab nina dia ga ki boko aro Samaria, tuk i ga nila vue, da ra tinata kai ra Luluai nina i ga tatike tai Elia.

Ieu i nila vue diat dia lolotu tadav Baal

¹⁸ Ma Ieu i ga oro guve ra tarai parika, ma i ga biti ta diat: Akab i ga torom tai Baal a ik ika; ma Ieu na manga torom tana. ¹⁹ Io, avat a tulue uti piragu ra lavur propet par kai Baal, ma diat par dia lotu pirana, ma kana umana tena tinabar; koko da iba upi ta tikai ta diat; kaugu ta ngala na tinabar ure Baal; ma nina pa i vana tana, pa na laun. Ma Ieu i ga pait ia ma ra vavagu upi na nila vue diat dia lolotu tadav Baal. ²⁰ Ma Ieu i ga biti: Avat a kubu ta lukara gomgom ure Baal: Ma dia ga pait ia. ²¹ Ma Ieu i ga vartuluai vurvurbit ta ra langun Israel ure, ma diat par nina dia lotu tadav Baal dia ga pot; pa ta tutana ba pa i ga vana. Ma dia ga ruk ta ra kuba i Baal, ma ra kuba i Baal i ga kor tuna. ²² Ma i ga biti tai nina i ga kure ra umana mal: Una kap ra umana mal ure ra tarai na lotu kai Baal. Ma i ga kap vaarike ra umana mal. ²³ Ma Ieu, dir ma Ieonadab natu i Rekab, dir ga ruk ta ra kuba i Baal; ma i ga biti tai ra tarai na lotu kai Baal: Avat a gigira, upi koko ta tultul kai ra Luluai na ki ati livuan ta vavat, a tarai na lotu ka kai Baal. ²⁴ Namur i ga tur pa ia pi na pait ra tinabar ma upi na tul tar ra umana tinabar di tuntun tar ia.

Ma Ieu i ga tar tibe lavutul na vinun na tutana ara ra pia, ma i ga tar biti: Gala tika na tutana ta diat nina iau nur tar diat ta ra lima i vavat i lop, nina i vuna tana na bali ra nilaun kai nam ra tutana ma kana nilaun iat. ²⁵ Ma ba Ieu i ga tar tul vapar tar ra tinabar di tuntun tar ia, i ga biti tai ra umana monamono ma ra umana luluai na vinarubu: Avat a ruk, ma avat a doko diat; koko

ta tikai na irop. Ma dia ga doko diat ma ra pakat na vinarubu. Ma ra umana monamono ma ra umana luluai na vinarubu dia ga vue vairop diat ura ra pia ma dia ga ruk ta ra pakana aro iat ta ra kuba i Baal, ²⁶ ma dia ga kap vairop ra umana pagapaga kan ra kuba i Baal, ma dia ga tun diat. ²⁷ Ma dia ga pamar gigi ra pagapaga ure Baal, ma dia ga re vue ra kuba i Baal, ma dia ga pait pukue upi ra pakana ure ra puta, ma i tuk gori.

²⁸ Damana Ieu i ga nila vue Baal kan Israel. ²⁹ Ia kaka Ieu pa i ga vana kan ra kaina mangamangana kai Ieroboam natu i Nebat nina i ga varirap Israel tana, ma dia ga lotu boko tadav ra ura nat na bulumakau dir goled aro Betel ma aro Dan. ³⁰ Ma ra Luluai i ga biti tai Ieu: Tago u ga pait ra magit i boina ba u ga pait ra magit nina i takodo ta ra luaina matagu, ma u ga pait ot pa ra nuknukigu ure ra apik na tarai kai Akab, damana ra umana natum diat a ki ta ra kiki na king kai Israel, ma na tuk tar ta ra vaivatina taun tarai. ³¹ Ma Ieu pa i ga balaure pi na mur ot pa ra tinata na varkurai kai ra Luluai ra God kai Israel ma ra nuknukina parika; pa i ga vung vue ra kaina mangamangana kai Ieroboam, nina i ga varirap Israel tana.

³² Ta nam ra e ra Luluai i ga tur pa ia pi na kutu vue ta umana pakana kan Israel; ma Kasael i ga uvia pa diat ta ra lavur langun par kai Israel, ³³ papa ra Iordan maro ta ra matana taur, ma ra langun Gilead par, Gad ma Ruben ma Manase, ma papa aro Aroer nina i ki ta ra male Amon, maia, ra langun par Gilead ma Basan.

³⁴ Ma ra umana enana papalum kai Ieu, ma ra lavur magit i ga pait ia, ma ra dekdekina, pa

di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Israel? ³⁵ Ma di ga vadiop Ieu varurung ma ra umana tamana, ma dia ga punang ia aro Samaria. Ma Ieoakas natuna i ga kia vue ta ra kini na king. ³⁶ Ma Ieu i ga ki na king ure Israel aro Samaria ure a ura vinun ma lavutul na kilala.

11

Atalia i kale ebe ra varkurai (2 Tutu 22:10-23:21)

¹ Ma ba Atalia tina i Akasia i ga gire ba natuna i ga tar mat, i ga tut ma i ga doko ra umana tutana par ta ra apik na tarai kai ra king. ² Ia kaka Ieoseba, natu i Ieoram ra king, nina dir taina ma Akasia, i ga tak pa Ioas natu i Akasia kan ra umana natu i ra king nina di ga doko diat, ma i ga ive dir ma kana tena varbalaurai ta ra pal na vava; damana di ga ive kan ra mata i Atalia, ma pa di ga doka. ³ Ma i ga balaure ive ta ra kuba i ra Luluai laptikai na kilala; ma Atalia i ga kure ra gunan.

⁴ Ma ta ra kilala lavurua leoiada i ga vartuluai upi ra umana luluai na vinarubu nina dia ga kure ra tarai Kar ma ra umana monamono, ma i ga agure diat ta ra bala na kuba i ra Luluai; ma i ga pait ra kunubu ma diat, ma dia ga vavalima pirana ta ra kuba i ra Luluai, ma i ga vaarike natu i ra king pire diat. ⁵ Ma i ga vartuluai pire diat, ma i ga biti: Go ra magit nina ba avat a pait ia: tika na vautuluna ta vavat ba ava pot ta ra Bung Sabat avat a monamono ta ra kuba i ra king; ⁶ ma tika na vautuluna ta vavat avat a tur ta ra mataniolo Sur;

ma ta ra tika na vautuluna ta vavat avat a tur ta ra mataniolo aro namur ta ra umana monamono; damana avat a mono ra kuba i ra king ma avat a liplip bat ia. ⁷ Ma ta ra ura tiniba ta vavat, nina ava langalanga ta ra Bung Sabat, avat a mono bat ra king ta ra kuba i ra Luluai. ⁸ Avat a tur kikil ra king, ma tikatikai na vatur vake kana vargal ta ra limana; ma ona ta tikai i bolo livuan ta ra umana monamono, da doka; ma ta ra lavur pakana ra king i vana tana, avat a varagur me.

⁹ Ma ra umana luluai na vinarubu dia ga pait muka nam leoiada ra tena tinabar i ga ve diat i tana; diat tikatikai dia ga ben pa kadia tarai, diat di ga tibe diat upi diat a varbalaurai ta ra Bung Sabat, ma diat bula dia ga langalanga ta ra Bung Sabat, ma dia ga pot tadav leoiada ra tena tinabar. ¹⁰ Ma ra tena tinabar i ga tul tar ia pire ra umana luluai na vinarubu ra umana rumu ma ra umana bakkakit nina ba kai ra king David, ma dia ga ki ta ra kuba i ra Luluai. ¹¹ Ma ra tarai na monamono dia ga vatur kadia vargal tikatikai, ma dia ga tur kikil ra uguugu na vartabar ma ra pal, papa ta ra papar a lima tuna ta ra pal ma tuk tar ta ra papar a maira tana, upi diat a balaure ra king. ¹² Ma i ga ben vairop natu i ra king, ma i ga vatoke tar ra kere na king tana, ma i ga tul tar ra buk na varkurai pirana; ma i ga ku ia upi na king; ma dia ga papar lima, ma dia ga oraoro: God na valaun ra king!

¹³ Ma ba Atalia i ga valongore ra nilai ra umana monamono ma ra nilai ra tarai, i ga ruk tadav diat ta ra kuba i ra Luluai; ¹⁴ ma i ga gire ra king ba i ga tur ta ra turtur da ra mangamangana kai

ra king, ma ra umana luluai na vinarubu ma ra umana tena vu tavor ta ra paparaina; ma ra tarai na gunan par dia ga gugu ma dia ga vu ra umana tavor. Ma Atalia i ga rada kana mal, ma i ga oraoro dari: A vavagu, a vavagu! ¹⁵ Ma Ieoiada ra tena tinabar i ga vartuluai pire ra umana luluai na tarai na vinarubu ba diat a ben vue livuan ta ra tarai na vinarubu, ma diat a doko nina i mainge ba na mur ia ma ra pakat na vinarubu; tago ra tena tinabar i ga tugal diat ba koko da doka ta ra kuba i ra Luluai. ¹⁶ Ma dia ga kinim ia; ma i ga irop ta ra mataniolo na os ta ra kuba i ra king, ma di ga doka abara.

¹⁷ Ma leoiada i ga pait ra kunubu ure ra Luluai ma ra king ma ra tarai, upi diat a tarai kai ra Luluai, ma i ga pait bula ra kunubu ure ra king ma ra tarai. ¹⁸ Ma ra tarai par ta ra gunan dia ga vana tar ta ra kuba i Baal, ma dia ga re vue; kana umana uguugu na vartabar ma kana umana tabataba dia ga pamar gigi diat, ma dia ga doko Matan ra tena tinabar kai Baal ta ra luaina mata i ra umana uguugu. Ma ra tena tinabar i ga tibe ra umana monamono ure ra kuba i ra Luluai.

¹⁹ Ma i ga ting pa ra umana luluai na vinarubu, ma ra tarai Kar, ma ra umana monamono, ma ra tarai par; ma dia ga ben pa ra king kan ra kuba i ra Luluai tadav ra kuba i ra king, ma dia ga olo ta ra mataniolo kai ra umana monamono. Ma i ga ki ta ra kiki na king. ²⁰ Ma ra tarai par ta ra gunan dia ga gugu; ma ra pia na pal i ga nunure ra malmal, ba di ga doko Atalia ma ra pakat na vinarubu ta ra kuba i ra king. ²¹ Ioas i ga laun vue lavurua na kilala ba i ga tur pa ia upi na king.

12

Ioas i ki na king Iuda (2 Tutu 24:1-27)

¹ Ioas i ga tur pa ra kini na king ta ra kilala lavurua ta ra kini na king kai Ieu; ma i ga ki na king a ivat na vinun na kilala arama Ierusalem; ma ra iang i tinana Sibia a vavina Ber-Seba. ² Ma Ioas i ga pait nam i ga takodo ta ra luaina mata i ra Luluai ta nam ra umana bung ta kana nilaun ba leoiada ra tena tinabar i ga vateten ia tana. ³ la kaka pa di ga re vue ra umana tavul a lotu; ra tarai dia ga pait ra tinabar ma dia ga tun ra bulit i ang na katkat boko ta ra umana tavul a lotu.

⁴ Ma Ioas i ga biti ta ra umana tena tinabar: Ra mani parika ure ra magit di ga vagomgom ia ma di kap tar ia ta ra kuba i ra Luluai, ra mani nina tikitikai i varkul me ure kana nilaun ma ra mani nina ra bala i ta tikai i mariga upi na vartabar me ta ra kuba i ra Luluai, ⁵ boina ba ra umana tena tinabar diat a vatur vake, tikitikai ta kana tiniba iat; ma diat a mal vatikene pa ra pal i gomgom, ba dia gire ta magit i kaina tana. ⁶ la kaka, ba Ioas i ga ki na king a ura vinun ma a utul a kilala, ra umana tena tinabar pa dia ga mal pa boko ra umana tarada ta ra pal i gomgom. ⁷ Damana Ioas i ga vartuluai upi Ieoiada ma ra umana tena tinabar, ma i ga biti ta diat: Ta ra ava pa ava ga mal ra magit i kaina ta ra pal i gomgom? Papa gori koko avat a vatur vake ra mani ta kavava tiniba iat, avat a tul tar ia ka ure ra minamal ta ra pal i gomgom. ⁸ Damana ra umana tena tinabar dia ga mulaot ba koko diat a vatur vake mule ta vartabar na mani tai ra tarai, ma koko mulai diat

a vatur vake ra tiniba ure ra minamal ta ra pal i gomgom.

⁹ Ma Ieoiada ra tena tinabar i ga kap pa tika na bok, ma i ga poko ra mata ta ra ul a bok, ma i ga vatur ia maravai ta ra uguugu na vartabar nina ta ra papar a lima tuna ta ra mataniolo ai ra kuba i ra Luluai; ma ra umana tena tinabar nina dia ga tur na nimono ta ra matakilalat dia ga vung tar ra mani par tana nina di ga kap ia ta ra kuba i ra Luluai. ¹⁰ Ma ba di ga gire ba ra bok i buka ma ra mani, ra tena varbalaurai kai ra king ma ra tena tinabar ngalangala dir ga pot, ma ra mani nina di ga vung ia ta ra kuba i ra Luluai dir ga luk ia ma dir ga poe ta ra umana popopoi. ¹¹ Ma dir ga tul tar ra mani nina di ga valar ia pire ra umana luluai na papalum ta ra kuba i ra Luluai; ma dia ga kul ra umana tena madaka ta ra davai ma ra umana tena pait pal, nina dia ga papalum ta ra kuba i ra Luluai, ¹² ma ra umana tena madaka ta ra vat ma ra umana tena pinopoko na vat; ma dia ga kul bula ra davai ma ra vat upi da mal ra umana tarada ta ra kuba i ra Luluai, ma ta enana magit bula ure ra minamal na pal. ¹³ Pa di ga mal ra umana momamomo na silva, ra umana punpun vinau na lamp, ra umana ikilik na la, ra umana tavur, ba ra umana la na goled, ba ra umana la na silva, ma go ra mani nina di ga kap ia tadav ra kuba i ra Luluai, ¹⁴ tago di ga tul tar ia ka pire ra umana tena papalum nina dia ga mal ra kuba i ra Luluai me. ¹⁵ Pa dia ga tir diat nina di ga tul tar ra mani pire diat upi diat a vapuak ra umana tena papalum me, tago dia ga papalum ma ra dovotina. ¹⁶ Ra mani di ga tul tar ia ure

ra umana tinabar na nirara, ma ra mani ure ra umana tinabar na varporong, pa di ga kap ia ta ra kuba i ra Luluai; kai ra umana tena tinabar iat.

¹⁷ Ta nam ra e Kasael ra king Siria i ga tut ure ra pia na pal Gat, ma i ga uvia pa ia. Ma Kasael i ga lingan upi Ierusalem. ¹⁸ Ma Ioas ra king Iuda i ga tak pa ra umana gomgom na magit nina Ieosapat ma Ieoram ma Akasia, kana utul a ngala, dital ga vagomgom diat ba dital ga king Iuda, ma nam ra umana magit ia iat i ga vagomgom diat, ma ra goled par nina i ga ki ta ra vuvuvung na mani ta ra kuba i ra Luluai ma ta ra kuba i ra king, ma i ga tulue pire Kasael ra king Siria; ma Kasael i ga nur vue Ierusalem.

¹⁹ Ma ra umana enana papalum kai Ioas, ma ra lavur magit i ga pait ia, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda?

²⁰ Ma kana umana tultul dia ga tut na varpit ure, ma dia ga ubu Ioas ta ra pal Milo ta ra nga uro Silo. ²¹ Ma Iosakar natu i Simeat, ma Ieosabad natu i Somer, kana ura tultul, dir ga ub ia ma i ga mat; ma dia ga punang ia varurung ma ra umana tamana ta ra pia na pal kai David; ma Amasia natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

13

Ioakas i ki na king Israel

¹ Ta ra kilala a ura vinun ma a utul ta ra kini na king kai Ioas natu i Akasia ra king Iuda, Ieoakas natu i Ieu i ga tur pa ia pi na king ure Israel aro Samaria, ma i ga ki na king a vinun ma lavurua na kilala. ² I ga pait nam i ga kaina ta ra luaina

mata i ra Luluai, ma i ga mur ra lavur kaina mangamangana kai Ieroboam natu i Nebat, nina i ga varirap Israel tana; pa i ga vana kan ia.

³ Ma ra kankan kai ra Luluai i ga tut ure Israel, ma i ga nur vatikene tar diat ta ra lima i Kasael ra king Siria, ma ta ra lima i Ben-Adad natu i Kasael. ⁴ Ma Ieoakas i ga kail tadav ra Luluai, ma ra Luluai i ga valongore; tago i ga gire ra kinadik kai ra tarai Israel, nina ba ra king Siria i ga ki taun diat me. ⁵ (Ma ra Luluai i ga tul tar ra tena valaun pire Israel, ma dia ga langalanga kan ra lima i ra tarai Siria; ma ra tarai Israel dia ga ki ta kadia umana palpall da lua. ⁶ Ia kaka pa dia ga vana kan ra kaina mangamangana kai ra apik na tarai kai Ieroboam, nina i ga varirap Israel tana, ma dia ga mur diat; ma tika na tabataba i Asera i ga tur boko Samaria.) ⁷ A tarai na vinarubu kai Ieoakas dia to na panie, ma i da a ilima na vinun na tena kiki os, ma a vinun na kiki na vinavana, ma a vinun na arip na marmar na tena vinarubu dia vanavana ma ra kau i diat, dia laun valili ka; tago ra king Siria i ga vakaina diat ma dia ga vardada ka ma ra tobon ta ra tavul a rararama vuai.

⁸ Ma ra umana enana papalum kai Ieoakas, ma ra lavur magit i ga pait ia, ma ra dekdekina, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Israel? ⁹ Ma di ga vadiop Ieoakas varurung ma ra umana tamana; ma di ga punang ia aro Samaria; ma Ieoas natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

Ieoas i ki na king Israel

¹⁰ Ta ra kilala a utul a vinun ma lavurua ta ra kini na king kai Ioas ra king Iuda, Ieoas natu i

Ieoakas i ga tur pa ia pi na king ure Israel aro Samaria, ma i ga ki na king a vinun ma laptikai na kilala. ¹¹ Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai; pa i ga vana kan ra lavur kaina mangamangana kai Ieroboam natu i Nebat, nina i ga varirap Israel tana; i ga mur uka diat.

¹² Ma ra umana enana papalum kai Ieoas, ma ra lavur magit i ga pait ia, ma ra dekdekina ba i ga varubu ma Amasia ra king Iuda, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Israel? ¹³ Ma di ga vadiop Ieoas varurung ma ra umana tamana; ma Ieroboam i ga ki ta kana kiki na king; ma di ga punang Ieoas aro Samaria varurung ma ra umana king Israel.

A mutuaina tinata na propet kai Elisa, ma i mat

¹⁴ Ma Elisa i ga mait ma ra minait nina i ga mat me; ma Ieoas ra king Israel i ga vana ur tadav ia ma i ga tangie, ma i ga biti: Tamagu, tamagu, ra kiki na vinavana kai Israel, ma diat dia kure ra umana os tana! ¹⁵ Ma Elisa i ga biti tana: Una tak pa ra panak ma ra umana pu; ma i ga tak pa ra panak ma ra umana pu. ¹⁶ Ma i ga biti tai ra king Israel: Una al ra panak; ma i ga al ia. Ma Elisa i ga vung ra limana taun ra lima i ra king. ¹⁷ Ma i ga biti: Una papa ra mata na kalangar ta ra papar a taur; ma i ga papa ia. Ma Elisa i ga biti: Una poponok; ma i ga poponok. Ma i ga biti: Ra pu na niuvia kai ra Luluai, ra pu na niuvia ure Siria; tago una ubu ra tarai Siria aro Apek tuk una ga kamare vue diat.

¹⁸ Ma i ga biti: Una tak pa ra umana pu; ma i ga tak pa diat. Ma i ga biti tai ra king Israel: Una kita

ra pia; ma i ga kita ra pia a utul a pakana ka. ¹⁹ Ma ra tutana kai God i ga kankanuane, ma i ga biti: Na ga boina gala u ga kikikita a ilima ba laptikai na pakana; gala damana, gala una ga ubu Siria tuk u ga nila vue; ma go una ubu Siria a utul a pakana ka.

²⁰ Ma Elisa i ga mat, ma di ga punang ia. Ma ta ra kilakilala ta umana loko na tarai Moab dia ga vala pot upi ra ra varpa. ²¹ Ma ba ra tarai dia ga vanavana upi diat a punang ta tikai nina i ga mat, ea, dia ga gire tika na loko na tarai na ra varpa; ma dia ga vue ra tutana ta ra babang na minat kai Elisa; ma ba ra tutana i ga tadav ra umana ur i Elisa i ga laun ma i ga tur.

²² Ma Kasael ra king Siria i ga ki taun Israel ta ra umana kilala Ieoakas i ga king tana. ²³ Ma ra Luluai i ga gire ung diat, ma i ga mari diat, ma i ga nuk pa diat, ure kadia kunubu ma Abaraam ma Isak ma Iakob; damana pa i ga nila vue diat, ma pa i ga okole vue diat kan ra luaina matana tuk gori. ²⁴ Ma Kasael ra king Siria i ga mat; ma Ben, Adad natuna i ga kia vue ta ra kini na king. ²⁵ Ma Ieoas natu i Ieoakas i ga kap valilikun nam ra umana pia na pal kan ra lima i Ben-Adad natu i Kasael nina i ga kap pa diat tai Ieoakas tamana ta ra vinarubu. A utul a pakana Ieoas i ga ub ia, ma i ga kap valilikun mule ra umana pia na pal kai Israel.

14

*Amasia i ki na king
(2 Tutu 25:1-28)*

¹ Ma Amasia natu i Ioas ra king Iuda i ga tur pa ia pi na king ta ra vauruana kilala ta ra kini na king kai Ieoas natu i Ieoakas ra king Israel. ² I ga tur pa ia pi na king ba i ga laun vue a ura vinun ma a ilima na kilala; ma i ga ki na king a ura vinun ma lavuvat na kilala arama Ierusalem; a iang i tinana Ieadin marama Ierusalem. ³ I ga pait nina i ga takodo ta ra luaina mata i ra Luluai, ia kaka, pa i ga vardada ma David kana ngala; i ga pait nam Ioas tamana i ga pait ia. ⁴ Ia kaka pa di ga tak vue ra umana tavul a lotu; a tarai dia ga pait boko ra umana tinabar ma dia ga tun ra bulit i ang na katkat ta ra umana tavul a lotu.

⁵ Ma ba kana varkurai i ga tur padikat pirana, i ga doko nam ra ura tultul nina dir ga doko tamana ra king; ⁶ pa i ga doko ra umana natu i nam ra ura tena vardodoko, da di ga tumu ia ta ra buk na varkurai kai Moses, da ra Luluai i ga vartuluai ba i ga biti: Koko da doko ra tarai ure ra umana natu i diat, ma koko da doko ra umana bul ure ra umana tama i diat; tikitikai na virua ure kana kaina mangamangana iat.

⁷ I ga doko ra vinun na arip na marmar na tutana Edom ta ra male na solt, ma i ga uvia pa ra pia na pal Sela ta ra vinarubu, ma i ga vaiang ia ba Ioktel, ma i ga tuk gori.

⁸ Ma Amasia i ga tulue ta umana tultul pire Ieoas natu i Ieoakas natu i Ieu, ra king Israel, ma i ga biti: Una mai, dor a varbobo. ⁹ Ma Ieoas ra king Israel i ga tulue ra tinata pire Amasia ra king Iuda dari: Ra kait nina i ga ki Lebanon i ga biti tai ra tagatagal Lebanon, Una tul tar natum a vavina pire natugu a tutana pi dir a tulai; ma tika na

leing na pui aro Lebanon i ga bolo, ma i ga rua taun ra kait. ¹⁰ A dovotina u ga ubu Edom, ma ra balam i ngala tana; una langlang tana, ma una ki ta kaum gunan; ta ra ava una vatut ra purpuruan ma una kaina tana, ma una bura, avat ma ra tarai Iuda?

¹¹ Ma Amasia pa i ga mainge ba na valongore. Damana Ieoas ra king Israel i ga vana, ma dir ma Amasia ra king Iuda dir ga varbobo i aro Bet-Semes, nina ba kai Iuda. ¹² Ma ra tarai Israel dia ga uvia pa ra tarai Iuda, ma dia ga lop tar ta ra kubakuba i diat. ¹³ Ma Ieoas ra king Israel i ga kinim pa Amasia ra king Iuda, natu i Ioas natu i Akasia, aro Bet-Semes, ma i ga vana urama Ierusalem, ma i ga rada vue ra liplip na vat Ierusalem papa ra mataniolo Epraim tuk tar ta ra mataniolo ta ra ngu na liplip, tika na mar na pokono ra lolovina tana. ¹⁴ Ma i ga kap pa ra goled ma ra silva par, ma ra umana la nina di ga tadav diat ta ra kuba i ra Luluai, ma ta ra vuvuvung na mani ta ra kuba i ra king; ma i ga kap bula ra tarai upi ra kikia, ma i ga lilikun uro Samaria.

¹⁵ Ma ra umana enana papalum kai Ieoas, ma ra dekdekina, ma kadir vinarubu ma Amasia ra king Iuda, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Israel? ¹⁶ Ma di ga vadiop Ieoas varurung ma ra umana tamana, ma di ga punang ia aro Samaria varurung ma ra umana king Israel; ma Ieroboam natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

¹⁷ Ma Amasia natu i Ioas ra king Iuda i ga laun a vinun ma a ilima na kilala namur ta ra minat i Ieoas natu i Ieoakas ra king Israel.

18 Ma ra umana enana papalum kai Amasia pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda? 19 Ma dia ga varpit ure arama Ierusalem, ma i ga lop uro Lakis; ma dia ga korot mur ia uro Lakis, ma dia ga doka abara. 20 Di ga kap pa ra minatina ta ra umana os; ma di ga punang ia arama Ierusalem varurung ma ra umana tamana ta ra pia na pal kai David. 21 Ma ra tarai Iuda par dia ga pilak pa Usia, nina ba i ga a vinun ma laptikai kana kilakilala na nilaun, ma dia ga vaki ia pi na kia vue tamana Amasia ta ra kini na king. 22 I ga vatut Elat ma i ga kap valilikun mule tai Iuda, namur ta ra minat kai tamana.

Ieroboam i ki na king

23 Ma Ieroboam natu i Ieas ra king Israel i ga tur pa ia pi na king ta ra kilala a vinun ma a ilima ta ra kini na king kai Amasia natu i Ioas ra king Iuda, ma i ga ki na king aro Samaria a ivat na vinun ma tika na kilala. 24 Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai, ma pa i ga vana kan ra lavur kaina mangamangana kai Ieroboam natu i Nebat, nina i ga varirap Israel tana.

25 I ga langun mule ra pia Israel papa ra langun Kamat ma tuk tar ta ra ta ta ra Araba, da ra tinata kai ra Luluai, ra God kai Israel, nina i ga tati ke ta kana tultul Iona natu i Amitai ra propet, maro Gat-Keper. 26 Tago ra Luluai i ga gire ra kini na malari kai Israel, ba i ga tar mamat; tago pa ta vilavilau ma pa ta tutana langalanga, ma pa ta na pi na maravut Israel. 27 A Luluai pa i ga biti ba na pun vue ra iang i Israel kan ra vavai na bakut;

damana i ga valaun diat ta ra lima i Ieroboam natu i Ieoas.

²⁸ Ma ra umana enana papalum kai Ieroboam, ma ra lavur magit i ga pait ia, ma ra dekdekina, ma kana umana vinarubu, ma kana niuvia ba i ga kap valilikun mule Damasko ma Kamat, nina ba kai Iuda lua, ure Israel, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Israel? ²⁹ Ma di ga vadiop Ieroboam varurung ma ra umana tamana, nina ra umana king Israel; ma Sekaria natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

15

Usia i ki na king (2 Tutu 26:1-23)

¹ Ma Usia natu i Amasia ra king Iuda i ga tur pa ia pi na king ta ra kilala a ura vinun ma lavurua ta ra kini na king kai Ieroboam ra king Israel. ² I ga laun vue a vinun ma laptikai na kilala ba i ga tur pa ia pi na king; ma i ga ki na king a ilima na vinun ma a ura kilala arama Ierusalem; ra iang i tinana Iekolia a vavina Ierusalem. ³ Ma i ga pait nam i ga takodo ta ra luaina mata i ra Luluai da tamana Amasia i ga pait ia. ⁴ Ia kaka pa di ga re vue ra umana tavul a lotu; a tarai dia ga varvartabar ma dia ga tun ra bulit i ang na katkat boko ta ra umana tavul a lotu.

⁵ Ma ra Luluai i ga ubu ra king, ma i ga vukavuka tuk tar ta ra bung i ga mat i tana, ma i ga ki ta ra pal irai. Ma Iotam natu i ra king i ga kure ra kuba i ra king, ma i ga ki na varkurai pire ra tarai.

⁶ Ma ra umana enana papalum kai Usia, ma ra lavur magit i ga pait ia, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda? ⁷ Ma di ga vadiop Usia varurung ma ra umana tamana, ma di ga punang ia varurung ma ra umana tamana ta ra pia na pal kai David; ma Iotam natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

Sekaria i ki na king

⁸ Ma Sekaria natu i Ieroboam i ga ki na king ure Israel ta ra kilala a utul a vinun ma lavutul ta ra kini na king kai Usia ra king Iuda, ma i ga ki na king aro Samaria a laptikai na gai. ⁹ Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai da ra umana tamana dia ga pait ia; pa i ga vana kan ra lavur kaina mangamangana kai Ieroboam natu i Nebat, nina i ga varirap Israel tana.

¹⁰ Ma Salum natu i Iabes i ga varpit ure, ma i ga ub ia ta ra luaina mata i ra tarai, ma i ga doka, ma i ga kia vue ta ra kini na king.

¹¹ Ma ra umana enana papalum kai Sekaria, di ga tumu diat ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Israel. ¹² Go iat ra tinata kai ra Luluai nina i ga tatike pire ku, dari: Ra umana natum ta ra vaivatina taun tarai diat a ki ta ra kiki na king kai Israel. Ma i ga damana.

Salum i ki na king

¹³ Salum natu i Iabes i ga tur pa ia pi na king ta ra kilala a utul a vinun ma lavuvat ta ra kini na king kai Usia ra king Iuda, ma i ga ki na king tika na gai ka aro Samaria.

¹⁴ Ma Menakem natu i Gadi i ga tut maro Tirsa, ma i ga vana Samaria, ma i ga ubu Salum natu i

Iabes aro Samaria, ma i ga doka, ma i ga kia vue ta ra kini na king.

¹⁵ Ma ra umana enana papalum kai Salum, ma kana varpit, di ga tumu diat ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Israel. ¹⁶ Ta nam ra e Menakem i ga ubu Tapua, ma ra tarai par tana, ma ra umana gunan maravai tana papa aro Tirsã; tago pa dia ga papa are, damana i ga ub ia; ma i ga leveng ra vaden par tana nina dia ga kap bala.

Menakem i ki na king

¹⁷ Ma Menakem natu i Gadi i ga tur pa ia pi na king ure Israel ta ra kilala a utul a vinun ma lavuvat ta ra kini na king kai Usia ra king Iuda, ma i ga ki na king aro Samaria a vinun na kilala.

¹⁸ I ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai; ta kana kilala na nilaun parika pa i ga vana kan ra lavur kaina mangamangana kai Ieroboam natu i Nebat, nina i ga varirap Israel tana.

¹⁹ Ma Pul ra king Asiria i ga tut ure ra gunan; ma Menakem i ga tul tar tika na arip na marmar na talant na silva pire Pul, upi na tur maravut ia ma na vapidikat kana varkurai. ²⁰ Ma Menakem i ga kap ra totokom pire ra umana uviana na tutana ta ra langun Israel, a ilima na vinun na pakana silva i ga kap ia pire diat tikatikai, upi na tul tar ia pire ra king Asiria. Damana ra king Asiria i ga lilikun, ma pa i ga ki ta ra gunan.

²¹ Ma ra umana enana papalum kai Menakem, ma ra lavur magit i ga pait ia, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana

king Israel? ²² Ma di ga vadiop Menakem varurung ma ra umana tamana; na Pekakia natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

Pekakia i ki na king

²³ Ma Pekakia natu i Menakem i ga tur pa ia pi na king ure Israel ta ra kilala a ilima na vinun ta ra kini na king kai Usia ra king Iuda, ma i ga ki na king aro Samaria a ura kilala. ²⁴ Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai; pa i ga vana kan ra lavur kaina mangamangana kai Ieroboam natu i Nebat, nina i ga varirap Israel tana.

²⁵ Ma Peka natu i Remalia, kana luluai na vinarubu, i ga varpit ure, ma i ga ben pa ra ilima na vinun na tutana Gilead, ma i ga ub ia ta ra pal na bakbakit ta ra kuba i ra king aro Samaria; ma i ga doka ma i ga kia vue ta ra kini na king.

²⁶ Ma ra umana enana papalum kai Pekakia, ma ra lavur magit i ga pait ia, di ga tumu diat ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Israel.

Peka i ki na king

²⁷ Ma Peka natu i Remalia i ga tur pa ia pi na king ure Israel ta ra kilala a ilima na vinun ma a urua ta ra kini na king kai Usia ra king Iuda; ma i ga ki na king aro Samaria a ura vinun na kilala. ²⁸ Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai; pa i ga vana kan ra lavur kaina mangamangana kai Ieroboam natu i Nebat, nina i ga varirap Israel tana.

²⁹ Ma ta ra e kai Peka ra king Israel Tiglat-Peleser ra king Asiria i ga pot, ma i ga uvia pa Ion, ma Abel-Bet-Maka, ma Ianoa, ma Kedes,

ma Kasor, ma Gilead, ma Galilaia, ma ra langun Naptali par, ma i ga ben vavilavilau ra tarai uro Asiria. ³⁰ Ma Osea natu i Ela i ga varpit ure Peka natu i Remalia, ma i ga ub ia, ma i ga doka, ma i ga kia vue ta ra kini na king, ta ra kilala a ura vinun ta ra kini na king kai Iotam natu i Usia.

³¹ Ma ra umana enana papalum kai Peka, ma ra lavur magit i ga pait ia, di ga tumu diat ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Israel.

Iotam i ki na king
(2 Tutu 27:1-9)

³² Ma Iotam natu i Usia ra king Iuda i ga tur pa ia pi na king ta ra vauruana kilala na king kai Peka natu i Remalia ra king Israel. ³³ I ga tur pa ia pi na king ba i ga laun vue a ura vinun ma a ilima na kilala; ma i ga ki na king a vinun ma laptikai na kilala arama Ierusalem; a iang i tinana Ierusa natu i Sadok. ³⁴ Ma i ga pait nam i ga takodo ta ra luaina mata i ra Luluai, ma i ga mur ra lavur mangamangana kai tamana Usia. ³⁵ Ia kaka pa di ga re vue boko ra umana tavul a lotu; a tarai dia ga varvartabar ma dia ga tun ra bulit i ang na katkat boko ta ra umana tavul a lotu. I ga pait ra mataniolo arama ta ra kuba i ra Luluai.

³⁶ Ma ra umana enana papalum kai Iotam, ma ra lavur magit i ga pait ia, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda? ³⁷ Ta nam ra e ra Luluai i ga vararak vatavuna Resin ra king Siria, ma Peka natu i Remalia, upi dir a tut ure Iuda. ³⁸ Ma di ga vadiop Iotam varurung ma ra umana tamana, ma di ga punang ia varurung ma ra umana tamana ta ra

pia na pal kai David; ma Akas natuna i ga kia vue ta ra Kini na king.

16

Akas i ki pa king (2 Tutu 28:1-27)

¹ Ma Adas natu i Iotam ra king Iuda i ga tur pa ia pi na king ta ra kilala a vinun ma lavurua ta ra kini na king kai Peka natu i Remalia. ² Akas i ga laun vue a ura vinun na kilala ba i ga tur pa ia pi na king; ma i ga ki na king arama Ierusalem a vinun ma laptikai na kilala; ma pa i ga pait nam i ga takodo ta ra luaina mata i ra Luluai kana God da David kana ngala. ³ I ga mur ra mangamangana kai ra umana king Israel; ma i ga tul tar natuna a tinabar di tuntun tar ia, da ra bilak na mangamangana kai ra umana Tematana nina ba ra Luluai i ga korot vue diat kan ra luaina mata i ra tarai Israel. ⁴ Ma i ga vartabar ma i ga tuntun ra bulit i ang na katkat ta ra umana tavul a lotu, ma ta ra lavur ul a buana, ma ta ra vavai ra umana davai dia lubalubang.

⁵ Ma Resin ra king Siria ma Peka natu i Remalia ra king Israel dir ga tut na vinarubu ure Ierusalem; ma dir ga tur vartakalat bat Akas, ma dir ga mama uvia pa ia. ⁶ Ta nam ra e Resin ra king Siria i ga kap valilikun Elat upi kai Siria, ma i ga korot vue ra tarai Iudaia kan Elat; ma ra tarai Siria dia ga pot aro Elat, ma dia ga ki ie, ma i tuk tar gori. ⁷ Ma Akas i ga tulue ra umana tultul pire Tiglat-Pileser ra king Asiria, ma i ga biti: Iau kaum tultul ma natum; una vana uti, ma una valaun pa iau kan ra lima i ra king Siria

ma ra lima i ra king Israel nina dir tut ure iau. ⁸ Ma Akas i ga tak pa ra silva ma ra goled nina i ga ki ta ra kuba i ra Luluai ma ta ra vuvung na mani ta ra kuba i ra king, ma i ga tulue upi ra vartabar pire ra king Asiria. ⁹ Ma ra king Asiria i ga torom tana; ma ra king Asiria i ga vana, ma i ga tut ure Damasko, ma i ga uvia pa ia, ma i ga ben vavilavilau ra tarai tana uro Kir, ma i ga doko Resin.

¹⁰ Ma ra king Akas i ga vana uro Damasko upi na barat Tiglat-Pileser ra king Asiria, ma i ga gire ra uguugu na vartabar nina i ga tur aro Damasko. Ma ra king Akas i ga tulue ra malalar i ra uguugu, ma ra valavalar tana ma ra nga na minamal par tana, pire Uria ra tena tinabar. ¹¹ Ma Uria ra tena tinabar i ga pait ra uguugu na vartabar; da nam parika ra king Akas i ga tulue ra varvai ure maro Damasko, damana Uria ra tena tinabar i ga pait ia upi na ki na vaninara ure ra king ba na lilikun maro Damasko. ¹² Ma ba ra king i ga lilikun maro Damasko, ra king i ga gire ra uguugu. Ma ra king i ga kakari maravai pire ra uguugu, ma i ga ko rikai tana, ¹³ ma i ga tun kana tinabar di tuntun tar ia, ma kana tinabar na vuai na uma, ma i ga lolonge kana tinabar na nimomo, ma i ga apur ra gapu i kana tinabar na varmaram taun ra uguugu. ¹⁴ Ma ra uguugu nina di ga pait ia ma ra palariam gobol ma i ga tur ta ra luaina mata i ra Luluai, i ga tak vue kan ra luaina mata i ra pal, kan ra pakana ba i ga tur tana livuan ta kana uguugu ma ra kuba i ra Luluai, ma i ga vatur ia ta ra papar a labur ta kana uguugu. ¹⁵ Ma ra king Akas i ga vartuluai pire Uria ra tena tinabar ma i ga biti:

Una tun ra tinabar di tuntun tar ia ta ra malana, ma ra tinabar na vuai na uma ta ra ravian, ma ra tinabar di tuntun tar ia nina ba kai ra king, ma kana tinabar na vuai na uma, ma ra tinabar di tuntun tar ia nina ba kai ra tarai par ta ra gunan, ma kadia tinabar na vuai na uma, ma kadia lavur tinabar na nimomo, ta ra ngala na uguugu; ma una apur ra gap parika taun ia kan ra tinabar di tuntun tar ia, ma kan ra tinabar; ma ra uguugu nina di ga pait ia ma ra palariam gobol, kaugu ka upi ina tititir tana. ¹⁶ Ma Uria ra tena tinabar i ga pait muka nina ra king Akas i ga vartuluai tana.

¹⁷ Ma ra king Akas i ga kutu vue ra umana paparai ra umana kiki na la, ma i ga tak vue ra la kan diat; ma i ga tak vue ra ngala na la kan ra ulu i ra umana bulumakau nina di ga pait diat ma ra palariam gobol, ma i ga vung ia ta ra kiki di ga pait ia ma ra vat. ¹⁸ Ma ra nga na olaolo ure ra Bung Sabat nina di ga pait ia ta ra pal, ma ra mataniolo kai ra king, i ga tak vue dir kan ra kuba i ra Luluai, i ga vuna ta ra king Asiria.

¹⁹ Ma ra umana enana papalum kai Akas nina i ga pait ia, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda? ²⁰ Ma di ga vadiop Akas varurung ma ra umana tamana, ma di ga punang ia varurung ma ra umana tamana ta ra pia na pal kai David; ma Esekia natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

17

Samaria i bura ma ra tarai Israel di ki na vilavilau

¹ Ma Osea natu i Ela i ga tur pa ia pi na king ure Israel ta ra kilala a vinun ma a urua ta ra kini na king kai Akas ra king Iuda; ma i ga ki na king aro Samaria lavuvat na kilala. ² Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai, ia kaka pa i ga manga kaina da ra umana king Israel dia ga laun lua tana.

³ Ma Salmaneser ra king Asiria i ga tut ure; ma Osea i ga torom pirana, ma i ga kap tar ra totokom pirana. ⁴ Ma ra king Asiria i ga matote ba Osea i ga varpit ure; tago i ga tar tulue ra umana tultul pire So ra king Aigipto, ma pa i ga tul tar ra totokom pire ra king Asiria, da i ga pait ia ta ra kilakilala; damana ra king Asiria i ga kinim ia, ma i ga vi ia ma i ga vake ta ra pal na banubat.

⁵ Namur ra king Asiria i ga vana alalu ta ra gunan, ma i ga tut ure Samaria, ma i ga tur vartakalat bat ia a utul a kilala. ⁶ Ma ta ra kilala lavuvat ta ra kini na king kai Osea, ra king Asiria i ga uvia pa Samaria, ma i ga ben vavilavilau ra tarai Israel uro Asiria, ma i ga vaki diat aro Kala ma Kabor, ta ra papar a tava alir Gosan, ma ta ra umana pia na pal kai ra tarai Media.

⁷ Go i ga vuna tago ra tarai Israel dia ga tar piam vue ra Luluai kadia God, nina i ga ben vairop vue diat kan ra gunan Aigipto, kan ra dekdek na lima i Parao ra king Aigipto, ma dia ga torom ta ra umana enana god, ⁸ ma dia ga mur ra umana mangamangana kai ra umana Tematana, a tarai nina ra Luluai i ga korot vue diat kan ra luaina mata i ra tarai Israel, ma ra umana king Israel dia ga varirap diat i tana. ⁹ Ma ra tarai Israel dia ga pait ive ra umana magit nina pa dia ga takodo ta

ra luaina mata i ra Luluai kadia God; ma dia ga pait ra umana tavul a lotu ta kadia gunagunan, ta ra umana tavul a monamono ma ta ra umana pia na pal di ga liplip bat diat. ¹⁰ Ma dia ga vatur kadia umana tabataba na vat ma kadia umana tabataba i Asera ta ra lavur ul a luana, ma ta ra vavai ra umana davai dia lubalubang; ¹¹ ma dia ga tun ra bulit i ang na katkat ta ra umana tavul a lotu abara, da ra umana Tematana nina ra Luluai i ga vairop vue diat kan ra luaina mata i diat; ma dia ga pait ra umana bilak na magit upi diat a vakankan ra Luluai; ¹² ma dia ga torom ta ra umana tabataba, a mangamangana nina ra Luluai i ga biti ta diat ure dari: Koko avat a pait go.

¹³ A dovotina ra Luluai i ga varvai pire Israel ma pire Iuda tai ra umana propet ma ra umana tena ginigira, ba i ga biti: Avat a vana kan kavava lavur kaina mangamangana, ma avat a kodop vake kaugu umana vartuluai ma kaugu umana togotogo, upi na varogop ma ra tinata na varkurai nina iau ga vartuluai ure pire ra umana tama i vavat, ma nina iau ga vaarike pire vavat ta kaugu umana tultul ra umana propet. ¹⁴ Ia kaka pa dia ga mainge ba diat a valongore, dia ga karduk da ra umana tama i diat dia ga karduk, nina pa dia ga nurnur tai ra Luluai kadia God. ¹⁵ Dia ga milikuane kana umana vartuluai, ma kana kunubu nina dia ga pait ia ma ra umana tama i diat, ma kana umana varvalai nina i ga varvai pire diat me; ma dia ga mur ra magit vakuku, ma dia ga papaua da ra umana Tematana nina dia ga ki kiki diat, a tarai nina ra Luluai i ga vartuluai

pire diat ure ba koko diat a mur kadia umana mangamangana. ¹⁶ Ma dia ga nuk vue ra umana vartuluai kai ra Luluai kadia God, ma dia ga tun mal ra umana tabalar upi kadiat, nina ba a ura nat na bulumakau, ma dia ga pait ra tabataba i Asera, ma dia ga lotu tadav ra kor arama ta ra maup, ma dia ga toratorom tai Baal. ¹⁷ Ma dia ga tun ra umana natu i diat ta ra iap upi ra tinabar, ma dia ga nurnur ta ra papait ma ra agagar, ma dia ga ivure diat iat mulai upi diat a pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai, upi da vakankan ia. ¹⁸ Damana ra Luluai i ga kankanuane muka Israel, ma i ga okole vue diat kan ra luaina matana; pa ta na ta diat i ga ki valili, ia kaka ra vuna tarai Iuda.

¹⁹ Ma Iuda bula pa dia ga kodop vake ra umana varkurai kai ra Luluai kadia God; dia ga mur ra umana mangamangana nina Israel dia ga pait diat. ²⁰ Damana ra Luluai i ga pilak vue ra tarai Israel par, ma i ga vakadik diat, ma i ga nur tar diat pire ra umana tena ra varpa, tuk tar i ga okole vapar vue diat kan ra luaina matana. ²¹ Ba i ga kutu vue Israel kan ra apik na tarai kai David, dia ga vaki Ieroboam natu i Nebat upi na king; ma Ieroboam i ga korot vue ra tarai Israel kan ra nimur pire ra Luluai, ma i ga vuna ta kadia ngala na varpiam. ²² Ma ra tarai Israel dia ga mur ra lavur kaina mangamangana kai Ieroboam nina ia iat i ga pait ia, ma pa dia ga vana kan diat, ²³ tuk ra Luluai i ga okole vue diat kan ra luaina matana, da i ga tatike ta kana umana tultul ra umana propet. Damana di ga kap vue ra tarai Israel kan kadia gunan tadav Asiria, ma dia ki

abara tuk gori.

A kalamana tarai dia ki aro Samaria

²⁴ Ma ra king Asiria i ga ben pa ra tarai maro Babilon, ma maro Kuta, ma maro Ava, ma maro Kamat, ma maro Separvaim, ma i ga vaki diat ta ra umana pia na pal Samaria, upi diat a kia vue ra tarai Israel; ma dia ga kale pa Samaria, ma dia ga ki ta ra umana pia na pal tana.

²⁵ Ta ra turpai kadia kini abara pa dia ga ru ra Luluai; kari ra Luluai i ga tulue ta umana leon livuan ta diat, ma dia ga doko ta umana ta diat. ²⁶ Ma di ga ve ra king Asiria dari: Ra umana vuna tarai nina u ga kap vue diat, ma u ga vaki diat ta ra umana pia na pal Samaria, dia tuptup ure ra mangamangana kai ra god ta nam ra gunan, damana i ga tulue ra umana leon livuan ta diat, ma dia doko ra tarai tago dia tuptup ure ra mangamangana kai ra god ta nam ra gunan. ²⁷ Ma ra king Asiria i ga vartuluai, ma i ga biti: Avat a ben pa tikai ta diat ra umana tena tinabar nina ava ga kap diat mabara; boina ba na vana ma na ki abara upi na tovo diat ure ra mangamangana kai ra god ta nam ra gunan. ²⁸ Ma tikai ta diat ra umana tena tinabar nina di ga ben vavilavilau diat maro Samaria i ga pot ma i ga ki aro Betel, ma i ga tovo diat ure ra variru tadav ra Luluai.

²⁹ Ia kaka ra lavur vuna tarai dia ga pait kadia umana god, ma dia ga varuk diat ta nam ra umana pal ta ra umana tavul a lotu nina ra tarai Samaria dia ga pait ia, tikatika na vuna tarai dia ga pait ia ta nam iat ra pia na pal dia ga ki tana.

³⁰ Ra tarai Babilon dia ga mal Sukot-Benot, ma ra

tarai Kut dia ga mal Nergal, ma ra tarai Kamat dia ga mal Asima, ³¹ ma ra tarai Ava dia ga mal Nibkas ma Tartak, ma ra tarai Separvaim dia ga tun ra umana natu i diat ta ra iap a tinabar tadav Adramalek ma Anamelek ra ura god kai ra tarai Separvaim. ³² Dia ga lotu tadav ra Luluai, ma dia ga pilak pa ta umana ta diat upi diat a tena tinabar ta ra umana tavul a lotu, ma dia ga pait ra tinabar ure diat ta ra umana pal ta ra umana tavul a lotu. ³³ Dia ga lotu tadav ra Luluai, ma dia ga torom bula ta kadia umana god, da ra mangamangana kai ra umana Tematana ta kadia umana gunagunan iat.

³⁴ Ma go ieri dia mur ra mangamangana kai kadia tarai lualua; pa dia ru ra Luluai, ma pa dia mur ra lavur vartuluai, ba ra umana togotogo, ba ra vartovo, ba ra varkurai nina ra Luluai i ga tul tar ia pire ra umana natu i Iakob, nina i ga vaiang ia ba Israel. ³⁵ A Luluai i ga pait ra kunubu ma diat, ma i ga biti: Koko avat a lotu tadav ra umana enana god, ma koko avat a va timtimum tadav diat, ma koko avat a torom ta diat, ma koko avat a pait ra tinabar tadav diat; ³⁶ avat a ru ka ra Luluai, nina i ga ben vairop vue avat kan ra gunan Aigipto ma ra ngala na dekdek ma ra ongor na limana, ma avat a va timtimum pirana, ma avat a pait kavava umana tinabar tadav ia. ³⁷ Avat a mur vatikene ra umana vartuluai, ma ra umana togotogo, ma ra vartovo ma ra varkurai, nina i ga tumu vake diat ure avat; ma koko avat a lotu tadav ra umana enana god; ³⁸ ma koko avat a nuk vue kaugu kunubu nina iau ga pait ia ma avat; ma koko avat a lotu tadav ra umana

enana god, ³⁹ avat a ru ka ra Luluai kavava God, ma na valaun pa avat kan kavava umana ebar. ⁴⁰ la kaka pa dia ga valongore, dia ga mur uka ra mangamangana kai kadia tarai lualua.

⁴¹ Damana go ra umana vuna tarai dia ga lotu tadav ra Luluai, ma dia ga torom bula ta kadia umana tabataba; damana ra umana natu i diat ma ra umana bul mur ta diat dia pait ia tuk go, da kadia tarai lualua dia ga pait ia.

18

Esekia i ki na king (2 Tutu 29:1-2; 31:1)

¹ Ma Esekia natu i Akas ra king Iuda i ga tur pa ia pi na king ta ra vautuluna kilala na king kai Osea natu i Ela ra king Israel. ² I ga tur pa ia pi na king ba i ga laun vue a ura vinun ma a ilima na kilala; i ga ki na king a ura vinun ma lavuvat na kilala arama Ierusalem; ra iang i tinana Abi natu i Sekaria. ³ Ma i ga pait nam i ga takodo ta ra luaina mata i ra Luluai, da David kana ngala i ga pait ia. ⁴ I ga re vue ra umana tavul a lotu, ma i ga pamar gigi ra umana tabataba na vat, ma i ga bual ra tabataba i Asera; ma i ga pamar gigi ra vui na palariam gobol nina Moses i ga pait ia, tago ta nam ra e ra tarai Israel dia ga tun ra bulit i ang na katkat tadav ia, ma di ga vaiang ia ba Nekustan. ⁵ I ga nurnur tai ra Luluai ra God kai Israel; ma pa di ga na tadav ta tikai ta diat ra umana king Iuda nina dia ga laun namur tana pi dir a varogop me, ma pire diat nina dia ga laun lua tana pa ta na bula. ⁶ Tago i ga tatabai pire ra Luluai, ma pa i

ga vung vue ra nimur pirana, ma i ga kodop vake kana umana vartuluai, nina ra Luluai i ga tul tar ia pire Moses. ⁷ Ma ra Luluai i ga ki maravut ia; ba i ga vana upi na pait ta magit i ga pait ot pa ia; ma i ga tut na varpam ure ra king Asiria, ma pa i ga torom pirana. ⁸ I ga ubu vue ra tarai Pilistia tuk aro Gasa ma ra umana gunan maravai tana, kan ra umana tavul a monamono ma kan ra umana pia na pal bula.

Samaria i bura

⁹ Ma ta ra vaivatina kilala na king kai Esekia, nina ba ra kilala lavurua ta ra kini na king kai Osea natu i Ela ra king Israel, Salmaneser ra king Asiria i ga tut ure Samaria, ma i ga tur vartakalat bat ia. ¹⁰ Ma ba i ga par ra utul a kilala i ga uvia pa ia; di ga uvia pa Samaria ta ra kilala laptikai ta ra kini na king kai Esekia, nina ba ra kilala lavuvat ta ra kini na king kai Osea ra king Israel. ¹¹ Ma ra king Asiria i ga ben vavilavilau ra tarai Israel uro Asiria, ma i ga vaki diat aro Kala ma Kabor, ta ra papar a tava alir Gosan, ma ta ra umana pia na pal kai ra tarai Media, ¹² tago pa dia ga torom ta ra nilai ra Luluai kadia God, ma dia ga piam vue kana kunubu, ta ra lavur magit ba Moses ra tultul kai ra Luluai i ga varkurai tana, ma dia ga ole ke.

Senakerib i vana rikai upi ra vinarubu (2 Tutu 32:1-19; Ies 36:1-22)

¹³ Ma ba Esekia i ga ki na king a vinun ma a ivat na kilala Senakerib ra king Asiria i ga vana rikai upi na varubu ma ra lavur pia na pal Iuda nina ba di ga pait ra liplip tana, ma i ga uvia pa diat. ¹⁴ Ma Esekia ra king Iuda i ga tuluue ra tinata

uro Lakis pire ra king Asiria, ma i ga biti: iau ga varpam; una nur vue iau, ma ina puak nina una to tar ia tagu. Ma ra king Asiria i ga to tar a utul a mar na talant na silva, ma a utul a vinun na talant na goled pire Esekia. ¹⁵ Ma Esekia i ga tul tar ia pirana ra silva parika nina di ga kap pa ia kan ra kuba i ra Luluai ma ra vuvung na mani ta ra kuba i ra king. ¹⁶ Ta nam ra e Esekia i ga papake vue mule ra goled nina di ga vung vapedep tar ia ta ra umana banbanu ta ra pal i gomgom kai ra Luluai, ma ra goled nina Esekia ra king Iuda i ga vung vapedep tar ia ta ra umana pagapaga, ma i ga tul tar ia pire ra king Asiria.

¹⁷ Ma ra king Asiria i ga tulue ra Tartan ma ra Rabsaris ma ra Rabsake maro Lakis urama Ierusalem, diat ma ra ngala na kor na tarai na vinarubu, tadav ra king Esekia. Ma ba dia ga pot Ierusalem, dia ga vana ma dia ga tur ta ra nga na tava ure ra lum i tur arama, ta ra nga upi ra gunan kai ra tena malmal mal. ¹⁸ Ma ba dia ga oro upi ra king, Eliakim natu i Kilkia ra monamono na pal i ga vana rikai pire diat, dital ma Sebna ra tena tutumu ma Ioa natu i Asap ra monamono ure ra lavur buk. ¹⁹ Ma ra Rabsake i ga biti ta dital: Amutal a ve Esekia dari: A ngala na king Asiria i biti: Ava nam ra tukal ba u nurnur tana? ²⁰ U nuk ia ba ra pirpir na topa laka ra varvateten ma ra dekdek upi ra vinarubu? U nurnur tai to ia ba u tut na varpam ure iau? ²¹ Ea, u nurnur bar tai Aigipto, nam ra vuvur i talikun, nina ba i tur ra lima i diat par dia buka me; damana Parao ra king Aigipto pire diat par dia nurnur tana. ²² Ma ba una biti tagu: Ave nurnur tai ra

Luluai kaveve God: dave, vakir ia nam ba Esekia i ga tar re vue kana umana tavul a lotu, ma kana umana uguugu na vartabar, ma i ga biti tai Iuda ma Ierusalem dari: Avat a lotu ta ra luaina mata i go ra uguugu ati Ierusalem? ²³ Io, ina ting pa u ba una varkul pire kaugu luluai ra king Asiria, ma ina tul tar ra ura arip na marmar na os piram, ona ra tarai piram ba diat a ki ta diat. ²⁴ Io, una tur bat davatane ta tika na luluai na vinarubu kai kaugu king, tikai ta diat dia ikilik, ma una nurnur dave tai Aigipto upi ra umana kiki na vinavana ma upi ra tarai dia ki ra os? ²⁵ Ma dave, ina pot vakuku bar upi ina varubu ma go ra gunan, ma upi ina li vue, ma vakir amir ma ra Luluai vang? A Luluai iat i ga biti tagu dari: Una vana urama, ma amur a varubu ma nam ra gunan, ma una li vue.

²⁶ Ma Eliakim natu i Kilkia ma Sebna ma Ioa dital ga biti ta ra Rabsake dari: Boina ba una tata ma kaum umana tultul ta ra tinata Siria, tago amital tar nunure; ma koko dat a pirpir ma ra tinata kai ra umana Iudaia ta ra luaina mata i ra tarai dia kiki ta ra ul a ngala na liplip na vat. ²⁷ Ma ra Rabsake i ga biti mulai: Dave, kaugu luluai i ga tulue iau tadav amur ma kaum luluai upi ina tatike go ra lavur tinata? Dave, pa i ga tulue iau vang tadav ra tarai nina dia ki ta ra ul a liplip na vat upi diat a en ra adia taka ma diat a mome ra adia tava na mim?

²⁸ Ma ra Rabsake i ga tur, ma i ga vangala ra nilaina, ma i ga tatata ma ra tinata Iudaia, ma i ga biti: Avat a valongore ra tinata kai ra ngala na king Asiria. ²⁹ A king i biti dari: Koko Esekia na tuam pa avat, tago pa na tale ba na valaun pa avat

kan ra limagu; ³⁰ ma koko avat a kapupi Esekia ba i biti ta vavat: A dovotina ra Luluai na valaun pa dat; pa da tul tar go ra pia na pal ta ra lima i ra king Asiria. ³¹ Koko avat a kapupi Esekia, tago ra king Asiria i biti dari: Boina ba avat a pir bat iau, ma avat a irop tadav iau; ma avat tikitikai avat a ian ta kavava davai na vain, ma tikitikai na ian ta kana davai na oliva, ma avat tikitikai avat a mome ra tava ta kavava kivu; ³² tuk tar ta ra bung ba ina. pot i tana, ma ina ben vue avat tar ta ra gunan da kavavat, a gunan i tavua tana ra kon ma ra polo na vuai na vain, a gunan a magit na nian i peal tana, ma damana bula ra uma na vain, a gunan ba ra dangi na oliva ma ra polo na livur i ngala tana, upi avat a laun ma koko avat a mat; ma koko avat a kapupi Esekia ba i biti ta vavat: A Luluai na valaun pa dat. ³³ Dave, ta tikai ta diat ra umana god kai ra umana Tematana i ga tar valaun diat bar kan ra lima i ra king Asiria? ³⁴ Akave ra umana god Kamat ma Arpad? Akave ra umana god Separvaim ma Ena ma Iva? Ma dave, dia ga valaun Samaria kan ra limagu bar? ³⁵ To ia ta diat ra umana god ta ra lavur gunan dia ga valaun kadia gunan kan ra limagu? Ma ra Luluai na valaun davatane Ierusalem kan ra limagu?

³⁶ Ma ra tarai dia ga ki mut uka, ma pa dia ga bali ia ma ta ik a tinata, tago ra king i ga vartuluai dari: Koko avat a bali ia. ³⁷ Ma Eliakim natu i Kilkia, a monamono ta ra pal, ma Sebna ra tena tutumu, ma Ioa natu i Asap, a monamono ta ra lavur buk, dital ga vana tadav Esekia, ma i ga tarada kadital mal, ma dital ga vaarike ra tinata

kai ra Rabsake pirana.

19

*A Luluai i valaun pa Iuda kan Senakerib
(2 Tutu 32:20-23; Ies 37:1-38)*

¹ Ma ba ra king Esekia i ga valongore i ga rada kana mal, ma i ga vavauluvai ma ra mal na tabun, ma i ga ruk ta ra kuba i ra Luluai. ² Ma i ga tulue Eliakim, nina i balaure ra pal, ma Sebna ra tena tutumu, ma ra umana patuana ta ra umana tena tinabar, tadav Iesaia ra propet nina ba natu i Amos, ma dia ga vavauluvai ma ra mal na tabun.

³ Ma dia ga biti tana: Esekia i biti dari: Go ra bung a bung na purpuruan, ma ra bung na varpit, ma ra bung na varkulumai, tago i tar maravai ba da kava ra umana bul, ma pa ta dekdek ba da kava vaarike diat. ⁴ Kan ra Luluai kaum God na valongore ra tinata kai ra Rabsake, nina ba ra king Asiria kana luluai i tar tulue pi na vul God, a launa, ma na bali ra tinata nina ba ra Luluai kaum God i tar valongore; kari una pait ra niaring ure ra ibaiba i ki valili.

⁵ Damana ra umana tultul kai Esekia ra king dia ga tadav Iesaia. ⁶ Ma Iesaia i ga biti ta diat: Avat a biti dari pire kavava luluai: I dari ra tinata kai ra Luluai: Koko una burut ta ra tinata nina u tar valongore, nam ba ra umana tultul kai ra king Asiria dia tar vul iau me. ⁷ Ea, ina tulue tika na tabaran tana, ma na valongore ta varvai, ma na lilikun ta kana gunan iat, ma na virua ta ra pakat na vinarubu ta kana gunan iat.

⁸ Damana ra Rabsake i ga lilikun, ma i ga tadav ra king Asiria ba i varubu ma Libna; tago i ga tar

valongore ba i ga tar vana kan Lakis. ⁹ Ma ba i ga valongore ba Tiraka ra king Etiopia i ga vana rikai upi dir a varubu me, i ga tulue ta umana tultul tadav Esekia, ma i ga biti: ¹⁰ Avat a ve Esekia ra king Iuda dari: Koko kaum God nina u nurnur tana na tuam pa u ba i biti, Pa da tul tar Ierusalem ta ra lima i ra king Asiria. ¹¹ Ea, u tar valongore ure ra lavur magit nina ba ra umana king Asiria dia ga pait ia ta ra lavur gunan, ba dia ga li vakakit vue diat; ma dave, da valaun u vang? ¹² Dave, ra umana god kai ra umana vuna tarai dia ga valaun diat nina ba ra umana tamagu dia ga kamare vue diat, Gosan ma Karan ma Resep ma ra tarai Eden nina dia ga ki Telasar? ¹³ Akave ra king Kamat, ma ra king Arpad, ma ra king kai ra pia na pal Separvaim, ma ra ura king kadir Ena ma Iva?

¹⁴ Ma Esekia i ga vatur vake ra buk ta ra umana tultul, ma i ga luk ia; ma Esekia i ga tutua urama ta ra kuba i ra Luluai, ma i ga pala ia ta ra luaina mata i ra Luluai. ¹⁵ Ma Esekia i ga araring ta ra luaina mata i ra Luluai, ma i ga biti: Luluai, God kai Israel, u ki livuan ta ra ura angelo, u muka God, maia pa, u kaka ra God kai ra lavur gunan par ta ra rakarakan a gunagunan, ma u ga pait ra rakarakan a gunagunan ma ra bala na bakut. ¹⁶ Luluai, una torom ma ra talingam, ma una valongore; Luluai, una tavangun ma una gire; ma una valongore ra lavur tinata kai Senakerib, nina i tar tulue uti pi na vul ra launa God me. ¹⁷ A dovotina, Luluai, ra umana king Asiria dia ga kamare vue ra umana vuna tarai ma kadia umana gunan, ¹⁸ ma dia ga vue kadia lavur god

ta ra iap; tago vakir diat a umana god tuna, a umana davai ma ra umana vat ika diat nina ba ra lima i ra tarai i ga poko diat; kari dia ga vakaina diat. ¹⁹ Ma go, Luluai kaveve God, iau lul u, una valaun avet kan ra limana, upi ra lavur gunan ta ra rakarakan a gunagunan diat a nunure tana ba u ra Luluai God, ma pa ta na mulai.

²⁰ Ma Iesaia natu i Amos i ga tulue ra tinata tadav Esekia dari: A Luluai ra God kai Israel i biti: Tago u tar kail tadav iau ure Senakerib ra king Asiria, iau tar valongore u. ²¹ Go iat ra tinata nina ra Luluai i tar vaarike ure: A inip na vavina Sion i tar milikuane u ma i tar kulume u; natu i Ierusalem, a vavina, i tar loe ra uluna tam. ²² To ia nam u tar kulume ma u tar vul ia? Ma to ia nam ba u tata bat ia ma u papait na luluai pirana? Nina iat ra Lia Kakit kai Israel. ²³ U tar tulue kaum umana tultul, ma u tar kulume ra Luluai ta diat ba u ga biti: Iau tar vana urama ra ul a lualuana ma kaugu kor na kiki na vinavana, ma ta ra bala na lokor Lebanon iat; ma ina bual ra lavur tagatagal dia lolovina urama liu tana, ma ra umana bo na iara; ma ina dolo uro iat ta ra bala na lokor pi ina tadav ra pakana ra umana davai dia lubalubang tana. ²⁴ Iau tar kakal upi ta tava ma iau tar mome, ma ina rang vamama ra umana tava alir Aigipto ma ra pal a kaugu.

²⁵ Dave, pa u ga valongore ba iau tar vaninara vailik tana, ma iau ga varkurai tana amana iat? Ma go iau tar pait ot pa ia ba una li vue ra umana pia na pal ba di ga pait ra liplip kikil diat, upi diat a da ra anguvai vat i purpuruan. ²⁶ Kari ra tarai nina dia ki ta diat pa dia ga ongor, dia ga burut ma

dia ga purpuruan; dia ga da ra kunai ta ra pupui, da ra dawai i gobolina, da ra vura ta ra ul a pal, ma da ra kon a keake i rang ia ba pa i manga tavua boko. ²⁷ Ma iau nunure ba u kiki, ma ba u irairop, ma ba u olaolo, ma kaum ngangali ure iau. ²⁸ Ma tago u tar ngangali ure iau, ma tago kaum tinata na ninguk i tar ruk ta ra talingagu, kari ina vung kaugu il ta ra bilaum, ma kaugu palariam na al vakai ta ra ngiem, ma ina ben valilikun u ta nam ra nga u ga vana rikai tana.

²⁹ Ma go ra vakilang ina tul tar ia tam; ta go ra kilala avat a en nam ra magit i tavua, namur ta ra vauruana kilala nam ba i tavua vakuku; ma ta ra vautuluna kilala avat a vauma ma avat a varuruai, ma avat a pait ra umauma na vain ma avat a en ra vuai diat. ³⁰ Ma ra ibaiba ta ra vuna tarai Iuda nina i laun valili na okorina ara ra bala na pia, ma arama liu na vuai. ³¹ Tago ra ibaiba na vana rikai maro Ierusalem, ma nina diat dia pila maro ra luana Sion; a niongor kai ra Luluai na pait ot pa go.

³² Kari ra Luluai i biti ure ra king Asiria dari: Pa na tadav go ra pia na pal, ma pa na poponok ie, ma pa na tadav ia ma ra bakbakit, ma pa na kal guve ra pia upi ra bobokon tana. ³³ Na lilikun ta nam iat ra nga i ga pot i tana, ma pa na tadav go ra pia na pal, ra Luluai i biti. ³⁴ Tago ina balaure bat go ra pia na pal upi na laun ure iau ma ure kaugu tultul David.

³⁵ Ma ta nam ra marum ra angelo kai ra Luluai i ga vana rikai ta ra pakana ra tarai na vinarubu Asiria dia ga ki tana, ma i ga ubu tika na mar ma lavutul na vinun ma a ilima na arip na marmar

ta diat; ma ba ra tarai dia ga tut ra malana., ea, diat nam dia ga mat.

³⁶ Damana Senakerib ra king Asiria i ga vana, ma i ga lilikun ma i ga ki Nineve. ³⁷ Ma tika na bung ba i lotu ta ra kuba i Nisrok kana god, Adramelek ma Sareser, a ura natuna, dir ga ub ia ma ra pakat na vinarubu, ma dir ga lop tar ta ra gunan Ararat. Ma natuna Esar-Kadon i ga kia vue ta ra kini na king.

20

Esekia i mait

(Ies 38:1-8,21-22; 2 Tutu 32:24-26)

¹ Ta nam ra e Esekia i ga mait, ma i ga to na mat. Ma ra propet Iesaia natu i Amos i ga tadav ia, ma i biti tana: A Luluai i biti dari: Una mal pa ra lavur magit ta ra kubam, tago una mat ma pa una laun mulai. ² Ma i ga lingan upi ra papar a pal, ma i ga araring tadav ra Luluai, ma i ga biti: ³ Luluai, iau lul u ba una nuk pa kaugu vinavana ta ra luaina matam, tago iau tar dovot ma ra balagu i ko, ma iau tar pait nam i ga boina ta ra luaina matam. Ma Esekia i ga tangi mat.

⁴ Ma ba Iesaia pa i ga vana boko ta ra bala na pia na pal, ra tinata kai ra Luluai i ga tadav ia, ma i ga biti: ⁵ Una lilikun, ma una biti tai Esekia ra luluai kai kaugu tarai: A Luluai, ra God kai David kaum ngala, i biti: Iau tar valongore kaum niaring, ma iau tar gire ra lur na matam; damana ina valagar pa mule u, ma ta ra vautuluna bung una vana tadav ra kuba i ra Luluai. ⁶ Ma ina valolovina kaum nilaun upi una laun a vinun ma a ilima na kilala boko; ma ina valaun u ma go ra pia na pal

bula kan ra lima i ra king Asiria; ma ina balaure bat go ra pia na pal ure iau ma ure kaugu tultul David.

⁷ Ma Iesaia i ga biti: Avat a tak pa ta gem na lovo. Ma dia ga tak pa ia, ma dia ga vung ia ta ra buk, ma i ga lagar mulai.

⁸ Ma Esekia i ga biti tai Iesaia: Ava ra vakilang ba ina nunure tana ba ra Luluai na valagar pa iau, upi ina vana tar ta ra kuba i ra Luluai ta ra vautuluna bung? ⁹ Ma Iesaia i ga biti: Go iat ra vakilang kai ra Luluai piram ba ra Luluai na pait ot pa nam i ga vaarike: dave, ra malur na kakari na lua a vinun na rina, ba na lilikun a vinun na rina? ¹⁰ Ma Esekia i ga biti: Pa i dekdek upi ra malur na kakari na lua a vinun na rina; boina ba ra malur na lilikun a vinun na rina. ¹¹ Ma ra propet Iesaia i ga kail tadav ra Luluai, ma i ga kari valilikun ra malur a vinun na rina ta ra koko rikai kai Akas.

*A umana tur kia kai Babilon dia tadav Esekia
(2 Tutu 32:27-31; Ies 39:1-8)*

¹² Ta nam ra e Berodak-Baladan natu i Baladan, ra king Babilon, i ga tulue ra buk ma ra vartabar tadav Esekia, tago i ga valongore ba Esekia i ga tar mait. ¹³ Ma Esekia i ga torom ta diat, ma i ga vagire diat ma ra pal i vung vake kana ngatngat na tabarikik tana, a silva ma ra goled, ma ra buliti ang na katkat, ma ra dangi i ngatngat; i ga vagire diat bula ma ra pal kana vargal i ki tana, ma ra lavur magit par ta kana vuvuvung; pa ta magit ta ra kubana ba ta kana gunan ba Esekia pa i ga vagire diat me.

¹⁴ Ma namur Iesaia ra propet i ga tadav ra king Esekia, ma i ga biti tana: Go ra tarai dia ga biti dave? Ma dia ga vana mamave uti piram? Ma Esekia i ga biti: Dia ga pot maro ra gunan vailik, maro Babilon iat. ¹⁵ Ma i ga biti: Ma dia ga gire ra ava ta ra kubam? Ma Esekia i ga bali ia dari: Dia tar gire ra lavur magit par ta ra kubagu; pa ta magit ta kaugu ngatngat na tabarikik nina ba pa iau ga vagire diat me.

¹⁶ Ma Iesaia i ga biti tai Esekia: Una valongore ra tinata kai ra Luluai. ¹⁷ Ea, ra e na vut ba ra lavur magit ta ra kubam ma ra lavur magit nina ba ra umana tamam dia ga vung vake tuk tar gori, da mulue diat uro Babilon; pa ta magit na ki valili, ra Luluai i biti. ¹⁸ Ma da ben vue ta umana bul tutana ta diat nina dia vana rikai tam ma nina u vangala diat, ma diat a monamono na pal ta ra kuba i ra king Babilon. ¹⁹ Ma Esekia i ga biti tai Iesaia: A tinata kai ra Luluai, nina u ga tatike, i boina. I ga biti bula: Pa i boina laka, ona da ki na malmal ma da kiki bulu ta kaugu kilakilala na nilaun?

*Esekia i mat
(2 Tutu 32:32-33)*

²⁰ Ma ra umana enana papalum kai Esekia, ma ra dekdekina, ma kana papalum ta ra lum, ma ra nga na tava nina ba ra tava i alir rikai ta ra pia na pal tana, dave, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda? ²¹ Ma di ga vadiop Esekia varurung ma ra umana tamana, ma Manase natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

21

Manase i ki na king (2 Tutu 33:1-20)

¹ Manase i ga laun vue a vinun ma a ura kilala ba i ga tur pa ia pi na king; ma i ga ki na king arama Ierusalem a ilima na vinun ma a ilima na kilala; a iang i tinana Kepsiba. ² I ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai, da ra lavur bilak na mangamangana kai ra umana Tematana, nina ba ra Luluai i ga tar okole vue diat kan ra luaina mata i ra tarai Israel. ³ Tago i ga vatut mule ra umana tavul a lotu nina Esekia tamana i ga li vue; ma i ga pait ra umana uguugu na vartabar ure Baal, ma i ga pait tika na tabataba i Asera da Akab ra king Israel i ga pait ia, ma i ga lotu tadav ra kor par arama ta ra maup, ma i ga toratorom ta diat. ⁴ Ma i ga pait ta umana uguugu na vartabar ta ra kuba i ra Luluai, nina ra Luluai i ga biti dari ure: Ina page ra iangigu arama Ierusalem.

⁵ Ma i ga pait ta umana uguugu ure ra kor par arama ta ra maup ta ra ura bala na gunan ta ra kuba i ra Luluai. ⁶ I ga tul tar natuna ra tinabar di tuntun tar ia, ma i ga tikan upi ra vakilang ta ra bakut, ma i ga la ta ra papait, ma i ga tir ra umana tabaran, ma i ga matoto tai ra umana tena agagar, ma i ga ongor upi ra kaina ta ra luaina mata i ra Luluai upi na vakankan ia. ⁷ Ma i ga vatur ra tabataba i Asera nina i ga tar pait ia ta ra pal nina ra Luluai i ga biti tai David ma tai natuna Solomon ure dari: Ta go ra pal, ma ta ra pia na pal Ierusalem nina iau ga pilak pa ia kan ra lavur vuna tarai Israel, a iangigu na mamar

tukum; ⁸ ma pa ina nur tar ra tarai Israel pi diat a vana irai kan ra gunan nina iau ga tul tar ia pire ra umana tama i diat, gala diat a kodop vake nam iau ga vartuluai ure, ma diat a pait ot pa ra tinata na varkurai nina kaugu tultul Moses i ga tul tar ia pire diat. ⁹ Ma pa dia ga torom; ma Manase i ga ben varara diat upi diat a pait ra magit i kaina ta nam ba ra umana Tematana dia ga pait ia, nina ra Luluai i ga okole vue diat kan ra luaina mata i ra tarai Israel.

¹⁰ Ma ra Luluai i ga tata tai kana umana tultul a umana propet, ma i ga biti: ¹¹ Tago Manase ra king Iuda i tar pait go ra umana bilak na mangamangana, ma i ga pait ra kaina nina i ngala ta nam ra tarai Amor, nina dia ga laun lua tana, dia ga pait ia, ma tago i tar varirap ra tarai Iuda tadav ra varpiam ma kana umana tabataba; ¹² kari ra Luluai ra God kai Israel i biti: Ea, ina tultue ra kaina tadav Ierusalem ma tadav Iuda, ma nina ba na valongore na kiinga ra ura talingana. ¹³ Ma nam ra kuara iau ga valar Samaria me, ma ra vinau na valavalar iau ga valar ra apik na tarai kai Akab me, ina valar bula Ierusalem me; ma ina u vage Ierusalem da ra tutana i u vage ra la, i u vagea ma i vung pukue. ¹⁴ Ma ina okole vue ra ibaiba ta kaugu tarai na pipilak, ma ina nur tar diat ta ra lima i kadia umana ebar; ma diat a da ra magit na ra varpa ma ra magit na vurbil pire kadia lavur ebar, ¹⁵ tago dia ga pait nam i kaina ta ra luaina matagu, ma dia ga vakankan iau, papa nam ra bung ba ra umana tama i diat dia ga irop kan ra gunan Aigipto, ma i tuk tar go ieri.

¹⁶ Ma Manase i ga lingire ra gapu i mangoro na

tena takodo, tuk i ga vabuka Ierusalem me; go ra magit i ga pait vartataurane ra varpiam nina i ga varirap Iuda tana pi diat a pait nam i bilak ta ra luaina mata i ra Luluai.

¹⁷ Ma ra umana enana papalum kai Manase, ma ra lavur magit i ga pait ia, ma kana varpiam, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda? ¹⁸ Ma di ga vadiop Manase varurung ma ra umana tamana, ma di ga punang ia ta ra uma nina ra kubana i ga tur tana, ra uma kai Usa; ma Amon natuna i ga kia vue ta ra kini.na king.

Amon i ki na king
(2 Tutu 33:21-25)

¹⁹ Amon i ga laun vue a ura vinun ma a ura kilala ba i ga tur pa ia pi na king; ma i ga ki na king arama Ierusalem a ura kilala; ra iang i tinana Mesulemet natu i Karus maro Iotba. ²⁰ Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai, da Manase tamana i ga pait ia. ²¹ Ma i ga mur ra lavur mangamangana kai tamana, ma i ga torom ta ra umana tabataba nina tamana i ga torom ta diat, ma i ga lotu tadav diat; ²² ma i ga vana kan ra Luluai ra God kai ra umana tamana, ma pa i ga mur ra nga kai ra Luluai.

²³ Ma ra umana tultul kai Amon dia ga varpit ure, ma dia ga doko ra king ta ra kubana iat. ²⁴ Ma ra tarai na gunan dia ga doko diat par nina dia ga varpit ure Amon ra king; ma ra tarai na gunan dia ga vaki Iosia natuna upi na kia vue ta ra kini na king.

²⁵ Ma ra umana enana papalum kai Amon nina i ga pait diat, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda? ²⁶ Ma di ga punang ia ta kana babang na minat ta ra uma kai Usa; ma Iosia natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

22

Iosia ma ra buk na varkurai (2 Tutu 34:1-2,8-33)

¹ Iosia i ga laun vue lavutul na kilala ba i ga tur pa ia pi na king; ma i ga ki na king arama Ierusalem a utul a vinun ma tika na kilala; a iang i tinana Iedida natu i Adaia maro Boskat. ² I ga pait nam i ga takodo ta ra luaina mata i ra Luluai, ma i ga mur ra mangamangana kai David kana ngala, ma pa i ga vana irai ta ra papar a lima tuna ba ra papar a maira.

³ Ba Iosia i ga ki na king a vinun ma lavutul na kilala, ra king i ga tulue ra tena tutumu Sapan natu i Asalia natu i Mesulam tadav ra kuba i ra Luluai, ma i ga biti: ⁴ Una vana tadav Kilka ra tena tinabar ngalangala, upi na luk ra mani i ki ta ra kuba i ra Luluai, nina ra umana monamono ta ra matakilalat dia tar vatur vake tai ra tarai; ⁵ ma da tul tar ia pire ra umana luluai na papalum nina dia balaure ra kuba i ra Luluai; ma diat a tibe tar ia pire ra umana tena papalum nina dia ki ta ra kuba i ra Luluai, upi diat a mal ra umana pakana dia kaina ta ra pal; ⁶ diat a tul tar ia pire ra umana tena madaka ta ra davai, ma ra umana tena pait pal, ma ra umana tena madaka ta ra vat, ma upi da kul ra davai ma ra vat upi da mal ra pal. ⁷ Pa

di ga tir nina diat di ga tul tar ra mani pire diat, tago dia ga papalum ma ra dovotina.

⁸ Ma Kilkia ra tena tinabar ngalangala i ga biti tai Sapan ra tena tutumu: Iau tar na tadav ra buk na varkurai ta ra kuba i ra Luluai. Ma Kilkia i ga tul tar ra buk pire Sapan, ma i ga luk ia. ⁹ Ma Sapan ra tena tutumu i ga vana tadav ra king, ma i ga biti tai ra king: Kaum umana tultul dia tar lingire ra mani nina di tar tadav ia ta ra pal, ma dia tar tul tar ia pire ra umana luluai na papalum nina dia balaure ra kuba i ra Luluai. ¹⁰ Ma Sapan ra tena tutumu i ga ve bula ra king dari: Kilkia ra tena tinabar i tar tul tar tika na buk piragu. Ma Sapan i ga luk ia ta ra luaina mata i ra king.

¹¹ Ma ba ra king i ga valongore ra umana tinata ta ra buk na varkurai, i ga rada kana umana mal. ¹² Ma ra king i ga vartuluai upi Kilkia ra tena tinabar, ma Akikam natu i Sapan, ma Akbor natu i Mikaia, ma Sapan ra tena tutumu, ma Asaia ra tultul kai ra king, ma i biti: ¹³ Avat a vana, ma avat a matoto tai ra Luluai ure iau, ma ure ra tarai, ma ure Iuda par, ure ra lavur tinata ta go ra buk nina di tar tadav ia; tago ra kankan kai ra Luluai i malamalapang ure dat, tago ra umana tama i dat pa dia ga torom ta ra umana tinata ta go ra buk, upi diat a pait muka nam di ga tumu ia tana ure dat.

¹⁴ Damana Kilkia ra tena tinabar, ma Akikam, ma Akbor, ma Sapan, ma Asaia, dia ga vana tadav Kulda ra propet, a vavina, ra tulai kai Salum natu i Tikva natu i Karkas, a tena balabalaure mal kai ra king; (Kulda i ga ki ta ra vauruana ngungu ta ra pia na pal Ierusalem;) ma dia ga

tata me. ¹⁵ Ma i ga biti ta diat: A Luluai ra God kai Israel i biti dari: Avat a ve nam ra tutana nina i ga tulue avat uti piragu: ¹⁶ Ra Luluai i biti dari: Ea, ina tulue ra kaina tadav go ra gunan, ma tadav ra tarai tana, ma na da ra umana tinata ta ra buk nina ra king Iuda i ga luk ia; ¹⁷ tago dia ga vana kan iau, ma dia ga tun ra bulit i ang na katkat tadav ra umana enana god, upi diat a vakankan iau ma ra lavur papalum na lima i diat; kari kaugu kankan na malamalapang ure go ra gunan, ma pa da pun ia. ¹⁸ Ma avat a biti tai ra king Iuda nina i ga tulue avat upi avat a matoto tai ra Luluai: Ra Luluai, ra God kai Israel, i biti dari: Ure nam ra umana tinata nina u ga valongore diat, ¹⁹ tago pa i ga leo ra balam, ma u ga nuk vaikilik pa u iat mulai ta ra luaina mata i ra Luluai, ba u ga valongore ure nam iau ga tatike ure go ra gunan ma ure ra tarai tana ba diat a ki na malari da ra magit di ga tata vabilak ia, ma tago u ga rada kaum mal, ma u ga tangtangi ta ra luaina matagu, iau tar valongore u, ra Luluai i biti. ²⁰ Damana ina vadiop guve avat ma ra umana tamam, ma una vana tadav ra babang na minat ma ra malmal, ma ra kiau na matam pa na gire ra kaina nina ina tulue tadav go ra gunan. Ma dia ga kap mule ra tinata pire ra king.

23

*A umana kalamana varkurai kai Iosia
(2 Tutu 34:3-7,29-33)*

¹ Ma ra king i ga vartuluai, ma i ga varurue ra umana patuana Iuda ma Ierusalem tadav ia. ² Ma ra king i ga vana tadav ra kuba i ra Luluai, ma

ra lavur tutana Iuda ma ra tarai Ierusalem par, ma ra umana tena tinabar, ma ra umana propet, ma ra tarai par, a tarai vakuku ma ra umana ngalangala, dia ga varagur me; ma i ga luk ra lavur tinata ta ra buk na kunubu nina di ga tadav ia ta ra kuba i ra Luluai pire diat. ³ Ma ra king i ga tur maravai pire ra pagapaga, ma i ga pait ra kunubu ta ra luaina mata i ra Luluai, ba na mur ra Luluai, ma na kodop vake kana umana varkurai, ma kana umana tinata, ma kana umana togotogo, ma ra balana parika ma ra nuknukina parika, upi na pait ot pa ra lavur tinata ure go ra kunubu nina di ga tumu vake diat ta go ra buk; ma ra tarai par dia ga mulaot i tana.

⁴ Ma ra king i ga vartuluai pire Kilkia ra tena tinabar ngalangala, ma ra umana enana tena tinabar, ma ra umana monamono ta ra matakilalat, ba diat a kap vairop vue ra lavur la di ga pait diat ure Baal, ma ure Asera, ma ure ra kor arama ta ra maup, kan ra kuba i ra Luluai; ma i ga tun diat ta ra male Kidron ta ra paparai Ierusalem, ma di ga kap ra kabu i diat uro Betel. ⁵ Ma i ga tigel bat ra umana tena tinabar ure ra umana tabataba, nina ba ra umana king Iuda dia ga tibe diat upi diat a tun ra bulit i ang na katkat ta ra umana tavul a lotu ta ra umana pia na pal Iuda, ma ta ra umana gunan kikel Ierusalem; i ga tigel bula diat dia ga tun ra bulit i ang na katkat tadav Baal, ma tadav ra keake, ma tadav ra gai, ma tadav ra umana butanai tagul, ma tadav ra kor arama ta ra maup. ⁶ Ma i ga kap vairop vue ra tabataba i Asera kan ra kuba i ra Luluai tar ta ra tava alir Kidron ta ra paparai Ierusalem, ma i ga tun ia ta

ra tava alir Kidron, ma i ga rua gigie upi na da ra tobon, ma i ga imire vue ra tobon tana taun ra umana pia na minat kai ra tarai vakuku. ⁷ Ma i ga re vue ra umana pal kai ra umana tena nipo na lotu, nina dia ga ki ta ra kuba i ra Luluai, nam ra umana pal nina ra vaden dia ga vir ra umana mal na minong ure Asera tana.

⁸ Ma i ga kap varurue ra umana tena tinabar kan ra umana pia na pal Iuda, ma i ga vakaina ra umana tavul a lotu ba ra umana tena tinabar dia ga tun ra bulit i ang na katkat tana, papa Geba ma tuk aro Ber-Seba; ma i ga re vue ra umana tavul a lotu nina dia ga tur ta ra papar a maira maravai ta ra mataniolo kai Iosua ra tena varkurai ta ra pia na pal. ⁹ la kaka ra umana tena tinabar ure ra umana tavul a lotu pa dia ga tadav ra uguugu na vartabar kai ra Luluai arama Ierusalem, dia ga en ra gem nina ba pa i leven varurung ma ra umana tura i diat. ¹⁰ Ma i ga vakaina Topet, nina i ga ki ta ra male kai ra tarai Inom, upi koko ta tikai na tul tar natuna, a tutana ba ra vavina, a tinabar di tuntun tar ia tadav Molek. ¹¹ Ma i ga tak vue ra umana os nina ra umana king Iuda dia ga vagomgom diat ure ra keake kan ra mataniolo ta ra kuba i ra Luluai, maravai ta ra bagialar kai Natan-Melek ra luaina monamono na pal i gomgom; ma i ga tun. ra umana kiki na vinavana ure ra keake ta ra iap. ¹² Ma ra king i ga bubur gigi ra umana uguugu na vartabar ta ra ul a pal kai Akas, nina ra umana king Iuda dia ga pait diat, ma ra umana uguugu.nina Manase i ga pait diat ta ra ura bala na gunan ta ra kuba i ra Luluai, ma ra tobon tana i ga imire ta ra tava

alir Kidron. ¹³ Ma ra king i ga vakaina ra umana tavul a lotu ta ra luana maravai Ierusalem, nina Solomon i ga pait diat ta ra papar a taubar ta ra bilak na luana, ure Astoret ra bilak na god kai Sidon, ma ure Kemos ra bilak na god kai Moab, ma ure Milkom ra bilak na god kai ra tarai Amon.

¹⁴ I ga bubur gigi ra umana pagapaga, ma i ga mut vue ra umana tabataba i Asera, ma i ga vabuka nam ra umana pakana ma ra umana ur na minat.

¹⁵ Ma i ga bubur ra uguugu na vartabar aro Betel, ma ra tavul a lotu nina ba Ieroboam natu i Nebat, nina i ga varirap Israel upi ra varpam, i ga pait ia; i ga re vue nam ra uguugu ma ra tavul a lotu; i ga tun ra tavul a lotu ma i ga rua gigie upi na tobon, ma i ga tun bula ra tabataba i Asera.

¹⁶ Ma ba Iosia i ga tur tapuku, i ga gire ra umana babang na minat ta nam ra luana; ma i ga vartuluai upi diat a kap vue ra umana ur kan ra umana babang, ma i ga tun diat ta ra ul a uguugu, ma i ga vabilak ia, ma i ga da ra tinata kai ra Luluai nina ra tutana kai God i ga vaarike, nina i ga varvai lua ure go ra lavur magit. ¹⁷ Ma i ga biti: Nam ra magit nina iau gire i tur na im ure to ia? Ma ra tarai ta ra pia na pal dia ga biti tana: la ra babang na minat kai ra tutana kai God nina i ga pot maro Iuda, ma i ga vatang vaarike go ra umana magit nina u tar pait ia ure ra uguugu aro Betel. ¹⁸ Ma i ga biti: Da nur vue; koko ta tikai na tak vue ra umana uruna. Damana dia ga nur vue ra umana uruna, ma dia ga va boko ma ra umana ur i ra propet nina i ga pot maro Samaria.

¹⁹ Iosia i ga re vue ra umana gomgom na pal bula ta ra umana tavul a lotu ta ra umana pia na

pal Samaria, nina ba ra umana king Israel dia ga pait diat upi diat a vakankan ra Luluai, ma i ga vakaina diat da i ga pait ia aro Betel. ²⁰ Ma i ga doko ra umana tena tinabar ta ra umana tavul a lotu taun ra umana uguugu, ma i ga tun ra umana ur i ra tarai ta diat: ma namur i ga lilikun urama Ierusalem.

*Di pait ra lukara na bolo lake
(2 Tutu 35:1-19)*

²¹ Ma ra king i ga vartuluai pire ra tarai par, ma i ga biti: Avat a pait ra lukara na bolo lake tadav ra Luluai kavava God, da di ga tumu ia ta go ra buk na kunubu. ²² Ma pa ta lukara na bolo lake dir ga varogop me papa ra e ba ra umana tena varkurai dia ga kure Israel, ma ta ra e kai ra umana king Israel ma ra umana king Iuda bula pa ta na; ²³ di ga pait go ra lukara na bolo lake tadav ra Luluai arama Ierusalem ta ra kilala a vinun ma lavutul ta ra kini na king kai Iosia.

A kankan kai ra Luluai i tur boko pire Iuda

²⁴ Ma Iosia i ga tigel bat diat dia tatata na tabaran, ma ra umana tena agagar, ma ra umana tabalar na pal, ma ra umana tabataba, ma ra lavur bilak na magit nina di ga na tadav ia ta ra langun Iuda ma arama Ierusalem, upi na pait ot pa ra lavur tinata na varkurai nina di ga tumu ia ta ra buk nina Kilkia ra tena tinabar i ga tadav ia ta ra kuba i ra Luluai. ²⁵ Ma pa ta king nina i ga laun lua tana dir ga varogop me, ma ta diat dia ga laun namur tana pa ta na bula; i ga mur ra Luluai ma ra balana parika, ma ra nuknukina

parika, ma ra dekdekina parika, da i ga vartovo tana ta ra tinata na varkurai kai Moses.

²⁶ Ia kaka ra Luluai pa i ga pukue ra nuknukina ure kana ngala na kulot, nina i ga malamalapang ure Iuda, ure ra lavur magit nina Manase i ga vakankan ia me. ²⁷ Ma ra Luluai i ga biti: Ina okole vue Iuda kan ra luaina matagu da iau ga okole vue Israel, ma ina nur vue go ra pia na pal nina iau ga pilak pa ia, nina ba Ierusalem iat, ma ra pal i gomgom nina iau ga biti ure dari: A iangigu na mamar tana.

Iosia i mat
(2 Tutu 35:20-27)

²⁸ Ma ra umana enana papalum kai Iosia, ma ra lavur magit i ga paít ia, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda?

²⁹ Ta kana e Parao-Neko ra king Aigipto i ga tut na vinarubu ure ra king Asiria ma i ga vana upi na varubu me ta ra tava alir Oiparat; ma Iosia ra king i ga tut upi na tur bat ia; ma Parao-Neko i ga doka ba i ga gire vatavuna aro Megido. ³⁰ Ma kana umana tultul dia ga kap pa ia maro Megido ta ra kiki na vinavana urama Ierusalem, ma dia ga punang ia ta kana babang na minat iat. Ma ra tarai na gunan dia ga ben pa Ieoakas natu i Iosia, ma dia ga ku ia, ma dia ga vaki ia upi na kia vue tamana ta ra kini na king.

Ieoakas i ki na king, ma di tak vue
(2 Tutu 36:1-4)

³¹ Ba Ieoakas i ga laun vue a ura vinun ma a utul a kilala i ga tur pa ia pi na king, ma i ga ki na king aro Ierusalem a utul a gai; a iang i tinana

Kamutal natu i Ieremia maro Libna. ³² Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai, da ra umana tamana dia ga pait ia.

³³ Ma Parao-Neko i ga vung ia ta ra pal na banubat aro Ribla ta ra langun Kamat, upi koko na ki na king aro Ierusalem; ma i ga varkurai ba ra gunan na tul tar tika na mar na talant ma silva ma tika na talant na goled upi ra totokom pirana.

³⁴ Ma Parao-Neko i ga vaki Eliakim natu i Iosia upi na kia vue tamana Iosia ta ra kini na king, ma i ga vaenana pa ra iangina upi Ieoiakim; ma i ga ben vavilavilau Ieoakas uro Aigipto, ma i ga mat abara.

³⁵ Ma Ieoiakim i ga tul tar ra silva ma ra goled pire Parao; ia kaka i ga kap ra totokom ta ra gunan upi na tul tar ra mani da ra varkurai kai Parao; i ga kap pa ra silva ma ra goled ta ra tarai na gunan, tikatikai da kana totokom iat, upi na tul tar ia pire Parao-Neko.

Ieoiakim i ki na king

(2 Tutu 36:5-8)

³⁶ Ba Ieoiakim i ga laun vue a ura vinun ma a ilima na kilala i ga tur pa ia pi na king; ma i ga ki na king aro Ierusalem a vinun ma tika na kilala; ra iang i tinana Sebida natu i Pedaia maro Ruma.

³⁷ Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai da nam ra umana tamana dia ga pait ia. Ta kana e Nebukadnesar ra king

24

¹ Babilon i ga tut ure ra gunan, ma Ieoiakim i ga toratorom pirana a utul a kilala; namur i ga tut na varpam ure. ² Ma ra Luluai i ga tuluere

umana loko na tarai Kaldea, ma ra umana loko na tarai Siria, ma ra umana loko na tarai Moab, ma ra umana loko na tarai Amon, ma dia ga tut ure Iuda upi diat a vakaina, da ra tinata kai ra Luluai nina i ga vaarike tai kana umana tultul a umana propet: ³ I ga vuna ta ra varkurai kai ra Luluai ba go ra varmonong i ga tadav Iuda, upi da okole vue diat kan ra luaina matana, ure ra lavur kaina mangamangana kai Manase nina i ga pait ia, ⁴ ma tago i ga lingire ra gapu i ra umana tena takodo; tago i ga vabuka Ierusalem ma ra gapu i ra umana tena takodo, ma ra Luluai pa i ga mainge ba na pun vue go.

⁵ Ma ra umana enana papalum kai Ieoiakim, ma ra lavur magit i ga pait ia, pa di ga tumu diat vang ta ra buk na tutumu vakai ure ra umana king Iuda? ⁶ Ma di ga vadiop Ieoiakim varurung ma ra umana tamana, ma Ieoiakin natuna i ga kia vue ta ra kini na king.

⁷ Ma ra king Aigipto pa i ga irop mulai kan kana gunan, tago ra king Babilon i ga tar kale pa ra gunagunan parika kai ra king Aigipto, papa ra tava alir Aigipto tuk tar ta ra tava alir Oiparat.

*Di ben vavilavilau Ieoakin diat ma ra umana luluai na gunan pi uro Babilon
(2 Tutu 36:9-10)*

⁸ Ba Ieoiakin i ga laun vue a vinun ma lavutul na kilala i ga tur pa ia pi na king; ma i ga ki na king aro Ierusalem a utul a gai; ra iang i tinana Nekusta natu i Elnatan maro Ierusalem. ⁹ Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai, da ra umana tamana dia ga pait ia.

¹⁰ Ta nam ra e ra tarai kai Nebukadnesar ra king Babilon dia ga tut ure Ierusalem, ma dia ga tur vartakalat bat ra pia na pal. ¹¹ Ma Nebukadnesar ra king Babilon i ga tadav ra pia na pal ba kana tarai dia ga tur vartakalat bat ia; ¹² ma Ieoiakin ra king Iuda i ga irop tadav ra king Babilon, diat ma tinana, ma kana umana tultul, ma kana umana luluai, ma kana umana raprap; ma ra king Babilon i ga ben vavilavilau pa ia ta ra kilala lavutul ta kana kini na king.

¹³ Ma i ga kap vue ra umana ngatngat na magit ta ra kuba i ra Luluai ma ta ra kuba i ra king, ma i ga poko gigi ra umana la na goled nina Solomon ra king Israel i ga pait ia ure ra kuba i ra Luluai, pi na ot ra tinata kai ra Luluai. ¹⁴ Ma i ga ben vavilavilau ra tarai par Ierusalem, ra umana luluai na gunan ma ra umana rangrang na tutana, a vinun na arip na marmar diat, ma ra umana tena madaka ma ra umana tena papalum ta ra palariam bula; pa ta na i ga ki valili. ia kaka ra umana luveana na tarai vakuku ta ra gunagunan. ¹⁵ Ma i ga ben vavilavilau Ieoiakin uro Babilon; ma tina i ra king, ma ra umana tulai kai ra king, ma kana umana raprap, ma ra umana uviana na tutana ta ra gunan, i ga ben vavilavilau diat marama Ierusalem uro Babilon. ¹⁶ Ma ra king Babilon i ga ben vavilavilau a lavurua na arip na marmar na rangrang na tutana. ma ra umana tena madaka ma ra umana tena papalum ta ra palariam, tika na arip na marmar diat,, ma diat par dia ga ongor ma i ga tale diat ra vinarubu, uro Babilon.

¹⁷ Ma ra king Babilon i ga vaki tika na matuana

Matania pi na kia vue ta ra kini na king, ma i ga vaenana pa ra iangina upi Sedekia.

Sedekia i ki na king

(2 Tutu 36:11-12; Iere 52:1-3a)

¹⁸ Sedekia i ga laun vue a ura vinun ma tika na kilala ba i ga tur pa ia pi na king; ma i ga ki na king aro Ierusalem a vinun ma tika na kilala; ra iang i tinana Kamutal natu i Ieremia maro Libna. ¹⁹ Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai, varogop ma ra lavur magit Ieoiakim i ga pait ia. ²⁰ Tago Ierusalem ma Iuda dir ga kaina vanavana ure ra kankan kai ra Luluai, tuk ta ra bung i ga okole vue diat kan ra luaina matana; ma Sedekia i ga tut na varpam ure ra king Babilon.

25

Ierusalem i bura

(2 Tutu 36:13-21; Iere 52:3-11)

¹ Ma ta ra kilala lavuvat ta kana kini na king, ta ra gai a vinun ma ra bung a vinun, Nebukadnesar ra king Babilon i ga vut, diat ma kana loko na tarai na vinarubu par, upi diat a varubu ma Ierusalem, ma dia ga tur vartakalat bat ia; ma dia ga pait ra umana pal na minakila kikil ia. ² Ma di ga ki kikil ra pia na pal tuk tar ta ra kilala a vinun ma tikai ta ra kini na king kai Sedekia. ³ Ta ra gai a ivat ma ta ra bung lavuvat, ra mulmulum i ga tup tuna diat ta ra pia na pal, ma ra tarai na gunan pa dia ga vatur vake mule ta magit na nian. ⁴ Ma di ga rada ra liplip ta ra pia na pal; ma ra king diat ma ra tarai na vinarubu dia ga lop ta ra marum ta ra mataniolo livuan ta ra ura liplip, maravai ta ra

uma kai ra king; (ma ra tarai Kaldea dia ga ki kikil ra pia na pal;) ma dia ga mur ra nga ta ra Araba. ⁵Ma ra tarai na vinarubu Kaldea dia ga korot mur ra king, ma dia ga korot mur vake ta ra pakana i tamataman marave Ieriko; ma kana tarai na vinarubu dia ga vila varbaiai kan ia. ⁶Ma dia ga kinim vake ra king, ma dia ga ben ia tadav ra king Babilon aro Ribla, ma dia ga kure. ⁷Dia ga doko ra umana natu i Sedekia ta ra luaina matana, ma dia ga luak vue ra ura kiau na mata i Sedekia, ma dia ga vi ia ma ra vinau na palariam, ma dia ga kap ia uro Babilon.

*A tarai Iuda dia ki na vilavilau
(Iere 39:8-10; 52:12-30)*

⁸Ta ra gai a ilima, ta ra bung a vinun, ta ra kilala a vinun ma lavuvat ta ra kini na king kai Nebukadnesar ra king Babilon, Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono, a tultul kai ra king Babilon, i ga pot arama Ierusalem; ⁹ma i ga tun vue ra kuba i ra Luluai, ma ra kuba i ra king; ma ra umana palpal Ierusalem par nina dia ngala, i ga tun vue diat ma ra iap. ¹⁰Ma ra tarai na vinarubu Kaldea par, nina dia ga varagur ma ra luluai na tarai na monamono, dia ga re vue ra liplip na vat kikil Ierusalem. ¹¹Ma Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono i ga kap vavilavilau ra ibaiba na tarai dia ga ki boko ta ra pia na pal, ma diat dia ga takap tadav ra king Babilon, ma diat dia ga ki valili kan ra kor na tarai. ¹²Ma ra luluai na tarai na monamono i ga nur vue ke ra umana luveana tuna ta ra gunan upi diat a balaure ra umauma na vain ma upi diat a palum ra pia.

¹³ Ma ra tarai Kaldea dia ga bubur gigi ra ura pagapaga na palariam gobol ta ra kuba i ra Luluai, ma ra umana kiki ma ra ngala na la na palariam gobol ta ra kuba i ra Luluai, ma dia ga mulue ra lavur pakana palariam gobol tana uro Babilon. ¹⁴ Ma dia ga kap vue bula ra umana la, ma ra umana kakakal, ma ra umana kia, ma ra umana kulkulup, ma ra lavur mangana la na palariam gobol nina dia ga papalum me ta ra pal i gomgom, ¹⁵ ma ra umana rararangai, ma ra umana ikilik na la bula. Ma ra luluai na tarai na monamono i ga kap vue ra tabarikik di ga pait ia ma ra goled ma ra tabarikik di ga pait ia ma ra silva. ¹⁶ Ma di ga mama luk valar pa ra mamat i ra palariam gobol ta ra ura pagapaga, ra ngala na la, ma ra umana kiki, nina Solomon i ga pait ia ure ra kuba i ra Luluai. ¹⁷ Tika na pagapaga i ga tuluai urama varogop ma ra ivat na pokono ma ngungu, ma ra kere na palariam gobol i ga ki tana; ra kere i ga tuluai urama varogop ma ra utul a malmalikun; di ga mar kikil ra kere ma ra ubene ma ra umana goava na palariam gobol; ma ra vauruana pagapaga ma ra ubene tana i ga varogop ma go tikai.

¹⁸ Ma ra luluai na tarai na monamono i ga kinim vake Seraia ra tena tinabar lualua, ma Sepania ra vauruana tena tinabar, ma ra utul a monamono ta ra matakilalat; ¹⁹ ma ta diat ta ra pia na pal i ga kinim vake tika na luluai na tarai na vinarubu, ma a ilima na tutana ta diat dia ga tur ta ra luaina mata i ra king, ba di ga na tadav diat ta ra pia na pal; damana ra tena tutumu kai ra luluai na tarai na vinarubu, nina

i ga pilak guve ra tarai na vinarubu, ma laptikai na vinun na tarai na gunan, nina dia ga ki ta ra pia na pal. ²⁰ Ma Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono i ga kap diat ma i ga agure pa diat tadav ra king Babilon aro Ribla. ²¹ Ma ra king Babilon i ga ubu doko diat aro Ribla ta ra langun Kamat. Damana di ga ben vavilavilau vue ra tarai Iuda kan kadia gunan.

*Ra tarai nina dia laun valili dia lop uro Aigipto
(Iere 40:7-9; 41:1-3)*

²² Ma Nebukadnesar ra king Babilon i ga tibe Gedalia natu i Akikam natu i Sapan upi na tena varkurai ure ra tarai i ga nur vue ma dia ga ki boko ta ra langun Iuda.

²³ Ma ba ra umana luluai dia ga valongore ba ra king Babilon i ga tar vaki Gedalia upi na tena varkurai, dia ga vana uro Mispa tadav Gedalia; go diat nina dia ga pot pirana ma kadia tarai, Ismael natu i Netania, ma Iokanan natu i Karea, ma Seraia natu i Tankumet ra te Netopat, ma Iasania natu i ra te Makat. ²⁴ Ma Gedalia i ga vavalima pire diat ma kadia tarai, ma i ga biti ta diat: Koko avat a burut ure ra umana luluai Kaldea; avat a ki ta ra gunan, ma avat a torom tai ra king Babilon, ma na boina ure avat.

²⁵ Ia kaka ta ra gai lavurua Ismael natu i Netania natu i Elisama, ta ra apik na tarai kai ra king, i ga vut, diat ma a vinun na tutana, ma dia ga ubu doko Gedalia ma ra umana te Iudaia ma ra umana te Kaldea nina dia ga ki varurung me aro Mispa. ²⁶ Ma ra tarai par, ra tarai vakuku ma ra umana ngalangala, ma ra umana luluai na

vinarubu, dia ga tut ma dia ga vana uro Aigipto, tago dia ga burutue ra tarai Kaldea.

Di vairop vue Ieoiakin ma di vangala kana kini aro Babilon

(Iere 52:31-34)

²⁷ Ma ba Ieoiakin ra king Iuda i ga ki na vilavilau aro Babilon a utul a vinun ma lavurua na kilala, ta ra gai a vinun ma a urua, ta ra bung a ura vinun ma lavurua ta ra gai, Evil-Merodak ra king Babilon, ta ra luaina kilala ta kana kini na king, i ga vairop vue Ieoiakin ra king Iuda kan ra pal na banubat; ²⁸ ma i ga tata na varmari pirana, ma i ga vangala kana kini ta ra kini kai ra lavur king nina dia ga ki varurung me aro Babilon. ²⁹ I ga kia vue nam ra umana mal nina i ga mal me ta ra pal na banubat, ma i ga ian ta ra vatar na nian kai ra king ta nam ra umana bung i ga laun boko tana; ³⁰ ma ra king i ga tul vatikene tar ra tiniba pirana ta ra bungbung par, ta nam ra umana bung i ga laun boko tana.

**A BUK TABU A MAULANA KUNUBU ma A
KALAMANA KUNUBU**
**The Holy Bible in the Kuanua language of Papua New
Guinea**
Buk Baibel long tokples Kuanua long Niugini

Copyright © 1882-1983 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kuanua or Tinata Tuna or Tolai (Kauana)

Translation by: Bible Society of Papua New Guinea

1882 Mark 1883 +Matthew 1885 +Gospels (with revised Mt. Mk) BFBS NSW
Aux, Sydney 1891 +New Testament 1901 +New Testament (revised) BFBS,
London Translated by James Chalmers and W.G. Lawes (LMS)
1935 +New Testament [Repr +1942-1951] BFBS, London Translated by R.
Lister Turner and J.B. Clark (LMS)

1959 +New Testament 1962 +Genesis 1964 +Psalms BFBS, London and
Sydney 1971 1 Peter J. Palmer, Auckland 1973 +Bible (Repr 1974-+1991 BS
in Papua New Guinea, [Port Moresby-Lae] Revised and translated by Percy
Chatterton (LMS), assisted by Taunao Agaru, Reatau Mea, Morea Igo, Egi
Raka, Puka Oala, Mavara Hekure, and Dago Morea

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 31 Aug 2023

bbc5a26d-4db3-53f1-9593-2319b90317db